БОЖИЛ ТОДОРОВ

Учител - пенсионер

СЕЛО ЦЕРЕТЕЛЕВО

/из миналото и настоящето на селото/ 1988 г.

ПРЕДГОВОР

Настоящата монография представлява първи опит да се напише кратката история на с. Церетелево от неговото създаване до наши дни. За много от данните в книгата са ползвани спомени на местни стари хора, някои от които са живяли и през турско, спомени на живи участници в събитията, сведения от книги, архивни документи и др.

Така например, за историята на селото от неговото създаване до Априлското въстание в 1876 г. са използвани спомените на дядо Гено Карамански, на дядо Стоян Златанов /Даскала/ - и Двамата живяли през турско, на Атанас Митърчев, на дядо Никола Шатоолу, на Лазар Тотев /Лагито/, на Дончо Георгиев /Доксата/, на дядо Костадин Иков и др. За останалите раздели от книгата данните са взети от следните източници:

1. Априлско въстание 1876 г.: Използвани са спомените на

Върба Ив. Комитова/Джонева/ - внучка на Георги Петков /Комитата/ - участник в Априлското въстание, на Тодор и Никола Комитови - също внуци на Георги Петков, на Иван М. Керашки, записките на проф. д-р Стоян Александров Йонков, кн. "Дни на борба горда" от 1976 г.,

представляваща спомените на Генчо Джумайов от с. Елешница Пловдивско, участник във въстанието, а също и записките на Захари Стоянов.

2. **Училище „Васил Левски"**: използвани са личните спомени на дядо Гено Карамански, на Дончо Георгиев, Кръстю Тотев, на бившите учители: Лазар Пищялов, Тодор Комитов, Иванка Станева, Събка Попова и др., както и архивни документи.

3. **Църква „Свети димитрий**": Сведенията са взети от църковната архива и спомените на свещ. Запрян Стоилов Ванков.

4. **Здравна служба:** данните са взети от архивни документи.

5. **Читалище „Христо Смирненски"**: Разделът е разработен с данни взети от Лазар Пищялов и Кръстю Тотев - едни от неговите учредители, от разговори със самодейци, читалищни ръководители и местни общественици. 6. Създаване на Земеделската дружба: данните са взети от

Димитър Илиев Камбуров, един от нейните активни членове.

7. **Основаване на партията и младежкото революционно движение:** Сведенията са взети от Никола Гургов /дядо Кото/ и Никола Ст. Даллийски - едни от учредителите на партията в селото, от Стоян Г. Тотев и Иван Ил. Балев - едни от учредителите на РМС.

8. **Съпротивително движение:** Данните почиват на лични

разговори и записи на Иван Ил. Балев, Стоян Ив. Танчев, Тодор Маринов, Стоян Н. Даллийски, Тодор Иванов Кирашки, Никола Станчев /Маджоолу/, Иван М. Керашки и спомените на ген. Петър Стоянов /Карата/, отразени в неиздадената му книга „Размирен край".

9. **ТКЗС "Гранит"**: разделът е разработен с данни и записи взети от Никола Гургов - основател на местната кредитна кооперация, от Найден Керашки,

Тодор Маринов, Иван М. Керашки, Стоян Н. Даллийски, Георги Атанасов Боев - основатели на кооперативното стопанство, от протоколната книга на стопанството, от доклади и лични разговори с кооператори от селото.

10. **Церетелево днес**: тук са отразени лични впечатления и спомени от живота в селото през последните години от работата ми като учител в селото.

Искам да изкажа искрената ми благодарност към посочените починали и живи участници в събитията, отразени в книгата, както и към тези, които със спомените си допренесоха да се отразят някои факти и с това да отразим обективно миналото на селото.

1988 г.

От автора.

Малкото село Церетелево с около 800 жители е разположено в китната Тракийска низина, на 27 км. от гр. Пловдив, в близост до селата: Царимир, Голям Чардак, Неделево, Любен и Ново Железаре. От западната му част минава р. Пясъчник, на която над с. Любен е изграден един от най-големите кооперативни язовири - язовир „Пясъчник", чиито води се използват за напояване на земите в цялата селищна система с център гр. Съединение.

Селото е малко, но със сравнително богато минало и с добро настояще. Хората му са будни и трудолюбиви, гостоприемни и весели хора. Основният им поминък е селското стопанство - земеделието и скотовъдството. Отглеждат житни култури, зеленчуци, овощни градини от ябълки, круши и сливи, гледат в обществения сектор овце и телета, в личния - овце, кози и крави. В миналото хората от селото не са търпяли робството и с оръжие в ръка се борили, както срещу турското и гръцкото робство, така и срещу фашистката тирания. В борбата за свобода са дали скъпи

жертви, много от които млади хора на възраст от 18 до 20 години. Излъчили са в нея и видни дейци от времето на национално-освободителното движение и от съпротивата /1941-1944 г./. Това са Георги Петков Ефендев /Комитата/ - делегат във ВНС на „Оборище" и участник в Априлското въстание 1876 г., брат му Танчо Петков Ефендев /Сивака/ - куриер на Бенковски, Волов и Захари Стоянов, Стоян Златанов /Даскала/ - куриер на Левски и първи местен учител от турско, запасният генерал Петър Рангелов Стоянов /Карата/ - бивш зам. Командир на II Средногорска бригада „В. Левски" и герой на социалистическия труд, Гено Тодоров Карамански - бивш партизанин, зам. Председател на ОНС в Пловдив, и председател на ОК на СБПФК, Найден Михайлов Керашки - бивш партизанин, член на ОК на БКП в Пловдив, герой на социалистическия труд и дългогодишен председател на местното обединено кооперативно земеделско стопанство.

ПЪРВОТО СЕЛИЩЕ

Намирало се е в местността „Смокинарника" в югоизточния край на днешното селище. И днес на това място има останали издънки от смокини, засаждани от хората на първото българско селище. От кога води началото си селището не се знае, няма писмени данни, но през турско то вече съществува под името Стамболово. Било е малко - с около 100-120 къщи и чисто българско население. Хората му са били трудолюбиви и най-вече единни в борбата с поробителите по онова време - турските и гръцки потисници. Много пъти сами са се справяли с набези на кърджалии и турски башибозук, идващи в селото за грабеж, отказвали са да плащат някои от данъците, като този на гръцкото духовенство и др. При подобен случай на отказ да платят годишния си данък на представителите на гръцкото духовенство, населението бива наклеветено пред турската власт в Пловдив, че се бонтува против падишаха. По тая причина идва в селото турска полицейска и военна част, арестува около 60 души от по-будното население, огражда селото и му дава думана, запалва го и селото изгаря до основи и с последната къща. Хората с част от покъщнината *и* добитъка, който са опазили и могли да вземат, се пръскат в различни посоки,

търсейки подслон и препитание. Едни от тях се заселват в близките села: Елешница, Голямо Конаре и Голям Чардак, други отиват към село Поибрене и др. села. Арестуваните към 60 души българи са откарани в Пловдив, съдени и изпратени - едни на заточение в Мала Азия, други продадени в робство на заможни турски семейства в Одрин, Истамбул и други градове като домашна прислуга. По сведение и спомени на стари хора от селото, като Атанас Митърчев, Дончо Георгиев и др., предадени им от техни прадеди, двама от заточените и пратени в робство в Одрин българи, за добра работа биват освободени, задомяват се, идват в селото и се заселват край р. Пясъчник в дворовете на Рангел Киров и Койчо Златанов. С тяхното заселване се поставя началото на българската махала в новосъздаващото се село Думанлий. По същото това време /кога е точно станало това не се знае/ идват и се настаняват в дворовете на Гено Солаков и Тодор Арабаджийски със свитата си турските първенци Смаил *и* Мехмед ага, които дават началото на турската махала. Така се оформя новото село Думанлий с две махали - българска и турска. По-късно някои от близките на изселените от първото селище българи се преселват/предимно от селата Голямо Конаре и Елешница/ и към Освобождението българската махала наброява вече към 50-60 семейства от всичко около 160 турски и български къщи, съставляващи село Думанлий. Такова е преданието за създаването на днешното село Церетелево, известно *в* миналото /до 1934 г./ под името Думанлий.

www.

През време на турското робство основният поминък на населението е примитивното земеделие и скотовъдството. Отглеждани са основните зърнени храни пшеница, ръж и ечемик. Произвеждан е край р. Пясъчник и оризът, чийто изкупчик и акционер дълги години е бил известния в пловдивски окръг гъркоман Гюмюш Гердан. Развито е било и животновъдството. Отглеждали са хората крави, волове и биволи за работа, за месо и мляко, овце *и* кози за домашни нужди. Мера, пасища и гори, особено над селото и край реката, е

имало достатъчно за развитие на скотовъдството. Дълги години селски пастир /говедар/ на едър добитък в селото е бил и Петко Ефендев със синовете си: Георги, Ненчо и Танчо. За тях Върба Комитова - Джонева, по спомени на дядо й Георги Петков /Комитата/ разказва:

„Комитите през турско са били бедни хора - имот малко, деца много, хляба не е стигал, затова и често са ставали и селски говедари. За сиромашията дядо ми казваше: Още през пролетта хлябът в къщи свършваше. Често пъти, особено в съботния ден, когато имаше в гробищата помени гледахме от „Имача", кога ще се зададе мама. Щом я забележим, като деца 10-12 годишни тичахме срещу нея да я посрещнем и да видим, какво ни носи за ядене. Вземахме веднага яденето и набързо го оправяхме."

Подобно или близко до това на Комитите е било положението на много от семействата в селото. Такава е била съдбата на много от българите през турско. Кои са били причините е известно. Това е преди всичко робството и следствие на него чифликчийството сред турците, малкото земя у българите, примитивизма в селското стопанство и високите и много данъци, плащани от българското население. Особено тежки за българското население са били поголовния, десятъка и кръвния данък. За кръвния данък, прилаган от турците в селото и района данни няма, обаче за поголовния и десятька сведенията са богати. За да не се плаща поголовният данък от момчетата, до 15 годишна възраст почти всички младежи вместо с потури са ходили с рокли и дълги ризи. селото по-заможни семейства към края на робството и в първите години след Освобождението по сведение на дядо Костадин Иков, Иван М. Керашки и Никола Ст. Даллийски са били: Иван Найденов /дядо Ванко/, дядо Маринга, дядо Гено Солаков, Казака и дядо Стоян /Гущера/. Това са били хората от селото богати с имот, с добитък, с водни мелници, кирени и кръчми. Например дядо Ванко имал е доста имот, кирена до Геновата воденица, където е детската градина, кръчма в дворното място на Петко Попов и две водни мелници /едната до казанджийницата, известна като Ванковата воденица, съборена през 1928 г. и втората в стопанския двор на кооперативното стопанство, съборена по-рано преди войните. Гено Солаков имал е също много имот, воденица и две кръчми /едната на мястото на читалището, съборена при построяването му и

другата в двора на Боно Солаков, ликвидирана по-рано. Стоян Митов /Гущера/: притежавал е също много имот - ниви, ливади, кръчма в центъра на селото

на мястото на кметството.

-

Какви по-характерни сгради и места, ползвани от населението е имало през турско в Думанлий?

1. Сградата на турската управа - къде точно се е намирала не може да се установи, но се предполага да е била в центъра на селото, близо до двора на Димитър Атанасов / бай Мичо Куркудовия/, там където по-късно се строи нова сграда, която е служила за нуждите на българската управа след Освобождението. Дългогодишен пандурин /прислужник/ при турците от 1870 г. до Освобождението в селото е бил Стоил Койчев.
2. Мехтепа - това е било сграда, ползвана от турците за кафене. Намирала се е в двора на Атанас П. Гушмашки, съборена след Освобождението, при напускане на селото от турците.
3. Килийното училище - това е било едноетажна сграда с две стаи /едната по-голяма за учениците и втора по-малка за учителите/ и антре. Намирало се е в двора на дядо Илия Койчев /Бабачков/, съборено след Освобождението, след построяването на новата училищна сграда в двора на местната църква.
4. Църквата,,Свети Димитрий" - това е малка прихлупена сграда, построена от неизвестни майстори през 1865 - 1867 г. След Освобождението е съборена и в 1882 г. на същото място е построена нова църква в днешния й вид. 5. Гробищата - турските се намирали в двора на сегашното училище до могилата и ликвидирани след Освобождението, а тези на българското население на същото място, където се намират и сега - до могилата и стопанския двор на кооперативното стопанство.

УЧАСТИЕ НА МЕСТНИ ДЕЙЦИ В НАЦИОНАЛНО- ОСВОБОДИТЕЛНАТА БОРБА НА БЪЛГАРСКИЯ НАРОД ПРОТИВ ОСМАНСКОТО РОБСТВО

В пловдивския край редица селища, а в някои от тях и отделни личности, вземат активно участие в национално-освободителната борба на българския народ срещу османското робство. Това е характерно особено за втората половина на 19 век във връзка с изграждането на революционните комитети от Васил Левски *и* подготовката на Априлското въстание в 1876 г. Скромен принос в тая борба, в това дело на нашия народ има и с. Думанлий в лицето на неговите дейци - Георги Петков /Комитата/, брат му Танчо Петков, Стоян Златанов /Даскала/ и местния свещеник поп Димитър Койчев. Тук в дома на Георги Петков Ефендев /Комитата/ отсядат не един път Георги Бенковски, Панайот Волов, Захари Стоянов и Иван Арабаджията от Царацово. На път за Царацово и Пловдив няколко пъти тук се отбива и Васил Левски. В неговия дом през есента на 1871 г. в присъствието на Апостола при неговата последна обиколка из страната и съзаклятниците - Георги Петков, брат му Танчо Петков, Стоян Койчев Златанов, братята Найден и Видол Сланинкови от с. Паничери Пловдивско - учители в местното училище и поп Димитър Койчев - един от първите местни свещеници, се основава и местния революционен комитет с председател Георги Петков Ефендев. След основаването на комитета се започва активна дейност. Едни от съзаклятниците стават куриери - пренасят секретни сведения от едно място на друго, придружават революционни дейци от едно място на друго, други събират пари *и* оръжие, трети набират съмишленици за делото и т.н. След залавянето на Левски, дейността на комитета в селото временно затихва. Турците тръгват по дирите на вътрешната революционна организация у нас, насочват се и към създадените от Левски местни революционни комитети. В резултат на това братята Найден, а след него и Видол Сланинкови за революционна дейност са изгонени от селото. Поп Димитър е заподозрян също в революционна дейност и е съсечен от турците на селския мегдан, близо до къщата на Димитър Атанасов.

През 1875 г. дейността на местния революционен комитет отново се активизира. Започва подготовката за предстоящото въстание. Бенковски, Волов и Захари Стоянов са в постоянно движение до Пловдив и обратно към Царацово,

Думанлий, Елешница, Старосел, Стрелча и Панагюрище.

Георги Петков - председателя на комитета е определен за стотник в подготовката на въстанието. Обикаля близките села с българско население, събира пари и оръжие, набавя барут и фишеци. Една част от оръжието укрива в дома си, друга част у своя съмишленик Гено Иванов Чобанов от с. Голямо Конаре. За неговата дейност по онова време, жена му Върба, родом от Голямо Конаре от рода на Клинковите казва:

99

Често пъти по цяла седмица, а понякога и за по-дълго време не се прибираше в къщи. Казваше, че ходи по работа към Царацово, Голямо Конаре, Цалапица, Пловдив и Панагюрище, но имена на хора не споменаваше. Когато в къщи идваше напознат човек, въвеждаше го в одаята и там стояха до късно, без да казваше кой е и откъде е той."

Чест гост на Георги Петков в Думанлий е бил бай Иван Арабаджията от Царацово. Ето какво пише Захари Стоянов в „Записки по българските въстания" от 1948 г. на стр. 173:

„Бай Иван, както и много други бунтовници, не беше чист християнин. Освен сряда и петък, той мърсеше и великите пости. Много пъти депутаций от околните села са ходили в Пловдив да ковладят на българския владика бай Иван, че не ходи на черква и не пости.„Ние не можем да го търпим вече, говорели лицемерните селски капзамали, които всеки ден ядели бой от турските заптии. Доманлийчени, българско село в околностите на Царацово, още не могат да забравят една постъпка на бай Ивана, която той извършил в селото им в навечерието на Априлското въстание. Тая негова постъпка се заключава в това, че той ял яйца през великата неделя на селския дюген. Май с челяк, как го стърпя господ" - говорят те.

Много пъти Георги Петков е придружавал Панайот Волов в мисията му по създаване на революционни комитети в района. Така на 11.11.1875 г. заедно с Волов пристигат в Голямо Конаре, където същата вечер Волов в къщата на даскал Еню Маринов съставя нов комитет. /из кн. „История на гр. Съединение" стр. 47 от 1985 г./.

В навечерието на Априлското въстание, по спомени на Иван М. Керашки

от неговия баща Михал Николов, двамата Г. Петков и стояв Златанов /Даскала/ правят опит в местната църква да организират част от населението за участие във въстанието, но не успяват. Една част от по-заможните хора се колебаят дали да вземат участие или не, бедните се страхуват от предателство и поради силното влияние на турците върху българското население, селото не взема пряко участие във въстанието.

Георги Петков е определен от Бенковски **и** от комитета за делегат на събранието в „Оборище" и присъства на него. При обявяване на въстанието взема коня на местния пандурин Стоил Койчев и заминава за Панагюрище. Във въстанието взема участие от началото до неговия край. След погрома се прибира в селото и се укрива в родната си къща и близки хора. Забелязан и търсен от турците, е предаден, хванат, къщата му изгорена, и под конвой от две турски заптиета отведен в Пловдив, хвърлен в затвора, Таш капия"; осъден на смърт, в очакване всеки момент присъдата да
бъде изпълнена. При конвоирането му до Пловдив е малтретиран от едното заптие, чиито родители са били чистокръвни турци /на Другото майката е била българка/, поради което по-късно осакатява с дясната ръка. При престоя му в затвора, всеки ден по главната улица на чаршията на временно направени бесилки, турците са бесели по 10-15 души затворници от осъдените на смърт. Спасява се от смъртта поради излизане на ферман от Султана във връзка със зверствата на турците при погрома на въстанието. Пред него е имало само двама и той е бил третият по ред от общата бройка предстоящи за бесене и идва съобщението, че смъртните присъди и бесенията се отменят. Освободен е от затвора от руските войски, освободили гр. Пловдив.

След Освобождението започва търговия. Отпусната му е поборническа пенсия, от която се отказва. Награждаван е с медал за участие във въстанието. Доскоро е пазено и оръжието, с което е взел участие. Това са два кремъклии пищова и бойна пушка „Мартина" с 300 патрона. До смъртта си остава русофил. Умира в 1911 г. на 77 годишна възраст.

Брат му Танчо Петков се включва също в активна революционна дейност. Ето какво пише за него Генчо Джумайов - председателят на революционния комитет в с. Елешница Пловдивско в книгата „Дни на борба горда"

на изд. „Хр. Г. Данов" Пловдив:

„На 1875 г. в края на декември, една вечер посред нощ се потропа на моята къща /аз бях женен в с. Елешница и имах две деца/ и що да видя: мой познат, приятел от с. Думанлий на име Танчо Петков, само в кал до колене. - Абе, що е това сега? Отвори, каза, че ти водя гост! Отворих и те влязоха. Попитах го отгде е този гост, защото за Левски знаех добре, а Ванков /Волов/ преди два месеца замина за Влашко и вместо да ми отговори Танчо, кой ми е гост, чух от госта: „Бенковски ви е гост вместо Левски. После вързахме коня, влязохме в къщи в определената ни стая. Те не щяха да ядат нищо, защото бяха вечеряли. Бенковски беше облечен във френски дрехи, с фес и колосана яка. Преспахме, заранта рано изпратих Танчо, а Бенковски остана. Няма сведение за прякото му участие във въстанието. След Освобождението се захваща с кръчмарлък в селото и умира в 1915 г. на 73 годишна възраст.

Стоян Койчев Златанов /Даскала/ развива също активна революционна дейност. Ето какво пише за него неговият внук проф. д-р Стоян Ал. Йонков: „Знае се със сигурност, че учителя Стоян Златанов е пренесъл поверително писмо на Левски до свещеника в с. Голям Чардак, комитетски отговорник в района. Ето как е станало това: След като получил писмото, качил се на алестия си кон и препуснал към Голям Чардак. Преди да пресече реката Пясъчник, забелязал по пътя да идват към село две конни заптиета. Втренчил поглед и без да губи самообладание започнал да мачка писмото, за да го глътне по-лесно. Когато ги доближил, забелязал, че първото заптие държи пред краката на коня дисаги. Сетил се, че това е турската поща и прибрал измачканото писмо. Минал край турците, направил им темане и отминал невредим. Ударил коня и след десетина минути писмото било предадено на свещеника в Голям Чардак. Като взел писмото и го прочел, свещеникът с разтреперани ръце казал: „Стояне, чадо, за това писмо можеха да те погубят поразниците". По-нататък в спомените си проф. Йонков пише: „Стоян Койчев Златанов е възрожденец. Той е типичен представител на учителита и деятелите на възрожденската епоха. Турците са предугаждали нещо от неговата революционна дейност пред и след Априлското въстание, но при липса на доказателства по това време са се въздържали да го задържат. Едва след въстанието решават да се разправят с него.

И една лятна утрин на същата 1876 г. две заптиета от Пловдив нахълтали в двора му. Той бързо съобразил положението, качил се на тавана и се скрил в натрупаната там метла. Майка му баба Кула по това време месила хляб. Кучетата лаели и упорито нападали неканените гости. Едното от заптиетата останало да пази отвън, а другото влязло в пруста при баба Кула. Тя спряла месенето, вдигнала глава и смъртно изплашена с вдървени ръце в тястото попитала агата какво има. Турчинът попитал, къде е даскала, а тя му отговорила, че рано призори е излязъл по къра. Ядосан заптието извадил калъча и троснато казал: „Казвай или ще ти отрежа главата да се търкаля в нощовите". След като разбрали, че не ще получат отговор, заптиетата се втурнали да претърсват къщата. Настанала суматоха. Жената на дядо Стоян Ненка се разплакала, децата се събудили *и* заревали. Накрая, като не открили нищо в собите, едно от заптиетата забелязало отвор на тавана и се покатерило по вратата, вмъкнало си главата и навлязло до гърди в дупката. Побутнал с ятагана си метлата, но изглежда го е дострашало да се качи в тъмния таван, слязъл и двамата напуснали двора. Три дни и три нощи дядо Стоян прекарал на тавана и чак след това слязъл. След един месец заптиетата пак дошли и то надвечер, както им било донесено, че учителя се е прибрал у дома си. Този път те го залавят. Взели перустията от огнището и го подкарали. Този трикрак опушен кръг, на който се поставят тенджери, котли и други уреди за готвене на огън, турците често са използвали за инквизиция, като го нахлузват на врата. След писък на майката, жената и децата, учителят бил отведен по посока към Пловдив. По улицата едно от заптиетата тръгнало напред, а другото останало зад арестанта. Най-важното, което отчиташе дядо Стоян в случая е това, че не му били вързани ръцете. Към двора на Матаните /негови съседи/, както казваше той, намалил лекичко крачката и заптието зад него се изравнило с рамото му. Тогава със силен тласък бутнал заптието на земята и хукнал към Матанския двор. Бързо прескочил малката плетена порта и продължил да бяга. Когато прехвърлил портата, първото заптие стреляло и куршумът се забил в страничния кол на портата. Като пресичал двора, едно лошо овчарско куче, кучето на Матана го подгонило и той само усещал, как с петите си биел муцуната на кучето. Последвали още два изтрела, а той се бил скрил в брестака. Турците продължили да го търсят, но той се качил на един голям бряст и там със затаен дъх слушал как минават, без да го забележат. Така нашият дядо Стоян се спасил и този път. След това отишъл в Голям Чардак и

прекарал там близо половин година до откриването на Освободителната война. По време на войната дядо Стоян е взел активно участие в снабдяването с храна на руския ескадрон от състава на армията на ген. Карцов, минал и отседнал на кратка почивка край реката в местността "Лозана". Имал 7 деца, от които 6 сина и 1 дъщеря. След Освобождението дядо Стоян е бил дълги години учител и кмет на с. Думанлий. Години наред е бил избиран за окръжен съветник. Непосредствено след Освободителната война е бил канен да замине за Русия да следва военно училище, но многодетното му
семейство го задържа на работа в родното му село. До края на живота си той беше тачен и уважаван човек в Думанлий и околните села. Селяните често се съветваха с него, като с учен и мъдър човек. Единствено той в селото носеше костюм от фабричен плат. Лятно време по празници носеше бял костюм и бяла сламена шапка. Беше пъргав и енергичен. Обичаше да язди алесто-червения си кон." А дядо Никола Даллийски за него казваше: „Помня го като пенсионер да седи пред кръчмата на дядо Гено Солаков и да ни съветва: „Не посягайте върху стоката на хората. /А тогава кражбите с овце беше много разпространена из нашите села./ По-добре го изгладувайте, отколкото да вземете това, без което нашите хора не могат." Такъв беше дядо Стоян. Честен и справедлив. Ходеше винаги изправен, макар и с бастун в ръка. Умира в 1935 г. на 86 годишна възраст.

Друг съзаклятник на комитета е местния свещеник поп Димитър Койчев от рода Койчеви. Същият служи в първата местна църква от 1867 до 1872 г. - 5 години и води богослужението на български език, което за онова време е било забранено от гръцката патриаршия. Издаден от гръцки фанариоти, поп Димитър е заловен и посечен от турците на селския мегдан пред църквата през есента на 1872 г. Погребан е на площада някъде между читалищната сграда и дома на Димитър Атанасов Мичев. Гробът на поп Димитър е запазен след Освобождението под името „гробнината", а камъка на него използван за игри на местните младежи. Мястото е заличено някъде към 1910 г. Поп Димитър поддържал тясна връзка и със свещеника на Голям Чардак, приютява в дома си революционни дейци, ненавижда гръцките попове и владици, поради което си спечелва омразата на гръцкото духовенство и на турската власт и загива от ятагана на поробителите твърде рано, преди Априлското въстание.

ОСВОБОДИТЕЛНАТА РУСКО-**ТУРСКА** ВОЙНА

/1877-1878 г./

Обявяването на Освободителната война се посреща с радост от целия български народ. Много българи се включват като доброволци в руската армия и създават българското опълчение, което изигра особена роля по време на войната. Боевете край Стара Загора, Шипка *и* Шейново, никога не ще бъдат забравени. На тези места българският народ показа своя героизъм, сля в боевете своята кръв с кръвта на братята освободители. Десетки и стотици бяха и ония българи, в страшната и люта зима на 1877/78 г. предвождаха руските части през Балкана, разузнаваха в тила на противника, помагаха с вода и фураж, даваха ценен принос в разгрома на многовековния поробител. Там, откъдето минаха руските войни, носеха радост, носеха дългоочакваната свобода.

През с. Думанлий, както и през много села на равна Тракия минават военни части от руската армия. През селото минава ескадрон от армията на ген. Карцов, освободила Сопот, Карлово и поела пътя към Пловдив. Този руски ескадрон**,** по сведение на дядо Стоян Златанов, Атанас Митърчев, Лазар Тотев и други стари хора от селото, спира на кратка почивка в м. "Лозана" край реката, посрещнат най-радушно от цялото българско население. Много от хората в селото в знак на благодарност носили храна за войниците и фураж за конете. Всеки според възможностите си се стремял да се отблагодари за получената свобода и засвидетелства обичта си към братята освободители. Интерес представлява да се отбележи тук следния случай: След спирането на ескадрона край реката, много от местните младежи горели от желание да влезат в контакт с войниците, да огледат дрехите и оръжието им, да разговарят с тях и пр. Особен интерес към тях проявява един младеж от рода на Казаците. Руският войник с когото се запознава и разговаря го облича със своята куртка, подава му фуражката **и** го качва на коня си. Втова време останалите младежи, които са били около тях започват да викат: „Браво, браво, същински казак." От тогава този младеж започва да носи фамилното име „Казака" и **той** дава името на днешния род „Казаците".

По време на войната всички турски семейства напускат селото. Остава

само едно семейство, това на дядо Мехмед, чийто син е Смаила, напуснал селото преди около 30 години. Преди и по време на Освободителната война, особени прояви на турците срещу българското население в селото не е имало. Отношенията мужду българи и турци са били добри. Няма данни за безчинства на турците над българското население.

РАЗВИТИЕ НА СЕЛОТО СЛЕД ОСВОБОЖДЕНИЕТО

В резултат на Освободителната война у нас настъпват основни обществено политически, икономически и културни промени. България тръгва по нов капиталистически път на развитие. В българското село настъпват сериозни изменения. Една част от по-будните селяни, които са били в контакт с турците успяват да се снабдят почти без пари, за кокошка две или за тава баница, за кон или вол, с които да откарат багажа си, с тапия за имот от бягащите по време на войната турци, други заграбват или получават от държавата общинска земя и се превръщат и едните и другите в собственици на земя. Трети строят или откупват от турците водни мелници /кираджейки/, кирени за производство на тухли и керемиди, отварят кръчми и бакалници, стремят се и те да забогатеят по пътя на експлоатацията и грабежа.

Така например, едни от най-заможните хора в селото след Освобождението и към 1890 г. е бил дядо Ванко, собственик на земя, на кирена до Геновата воденица и на две водни мелници. Чрез търговия и промишлена дейност забогатяват и други хора от селото. Такива са Стоян Койчев Златанов /Даскала/ - собственик на имот, на кирена и водна мелница, ортак на Геновата воденица с Бакалите от Голям Чардак, Георги Петков /Комитата/- собственик на имот, на кръчма и добитък, Стоян Митов /Гущера/ - богат с имот и кръчма, Гено Солаков с имот, кръчма, мелница и т.н.

Към 1900 г. в селото има построени и са работили следните мелници, кирени и кръчми:

1. Мелници:

    1. На Иван Найденов - две.

2. На Стоян К. Златанов - две. Едната известна под името „Гендовица", намираща се в землището на Голям Чардак до р. Пясъчник. Дълги години дерменджия в нея е бил някой си Гендо от Голям Чардак на чието име е кръстена и воденицата. Втората се е намирала в землището на с. Любен и е била известна под името„Даскаловата воденица". Последната е съборена към 1950 г. след създаването на кооперативното стопанство на с. Любен.

3. На Гено Солаков - една, известна под името „Геновата воденица", която е и първата моторна мелница в района. Била е една от хубавите мелници в района след Европейската война, работила е до към 1935 г., след което е запалена от царимирци и е ликвидирана.

4. Вятърната мелница намирала се е край р. Пясъчник в ливадата на Гено Солаков, една от най-старите мелници в селото. Не е известно на кого е била, вероятно турска. Работила е предимно до Освобождението и след това е съборена.

II. Кирени:

1. На Иван Найденов - намирала се е край р. Пясъчник по пътя за с. Голям Чардак, под мелницата на Гено Солаков. Строена е през турско. Произвеждала е тухли и керемиди, откупена е от турците.

2. На Стоян Койчев Златанов - намирала се е също под Геновата мелница по пътя за Голям Чардак.

III. Кръчми:

1. На Иван Найденов - намирала се е в центъра на селото в сегашния двор на Илия Петков Попов.

2. На Гено Солаков - две.

3. На Танчо Петков Ефендев - известна по-късно под името кръчмата на Тачкта /същият се е казвал Александър Танчев Ефендев, син на Танчо Петков/. Намирала се е в центъра на селото на мястото на сградата на кооперативното стопанство.

4. На Стоян Митов /Гущера/ известна е била под името „Гущеровата кръчма". Намирала се е на мястото на сградата на кметството.

5. На Пенко Ефендев - известна под името „Пенковата кръчма".

Намирала се е в двора срещу улицата на собственика.

IV. Бакалници - три: на Мирджа, на Ването и на Апостол Златанов. Съществуват до 9.IX.1944 г. и след това престават да работят.

След Освобождението бързо се развива в селото и занаятчийството. Появяват се занаятите терзийство, коларо- железарство, фучеджийство и подковачество.

1. Първите терзии, шили сукмани, аби и гащи /потури/ на мъжете от селото са Геро от Копривщица, работил в къщата на Рангел Мишляшки. След него са Иван Хаджийски и Иван Грошев.
2. Коларо-железари - първият коларо-железар, по сведение на дядо Костадин Иков е бил от с. Мътеница, Пловдивско. След него идва Тодор Иванов Терзийски местен човек. Правени са предимно коли за работа с дървени колела без железа.
3. Фучеджии - първия фучеджия от село е бил Стоян Николов от рода на Зайците. Правил е каци, бъкли за вода, бурета за вино.
4. Подковачи /налбанти/ - най-старите подковачи на добитък в селото са били Георги Петков и дядо Мето през турско. След тях продължава занаята Димитър Йонков.

Не остава селото далеч и от политическите борби, обаче особени прояви до края на Първата световна война и след нея в селото няма. Имало е привърженици на следните политически партии - БКП, БЗНС, Народен сговор, Демократи и др. За основатели на посочените партии се считат: на БКП - Никола Гургов /дядо Кото/, на БЗНС - Леско Гушмашки, на Народния сговор - Лазар Тотев /Лагито/ и т.н.

Кои са били местните кметове и управници от първите години след Освобождението ни до наши дни?

Архивата на Кметството в това отношение ни дава данни от 1893 г. насам. По сведение на Иван М. Керашки, първият кмет на селото след Освобождението е бил Гено Солаков с писар Стоян Койчев Златанов /Даскала/. След него за кметове са избирани Стоян Койчев Златанов /Даскала/ и Георги Ив.

Найденов. В 1893 г. кмет на селото е бил Лазар Г. Тотев по партийна принадлежност сговорист. В 1894 г. кмет е Георги Ив. Найденов, а в 1895 г. Иван Тонов и М. Иванов; през периода 1897 - 1899 г. Лазар Тотев; в 1900-1908 г. М. Иванов и Иван Тонов; в 1909-1910 г. Христос Ап. Тонов; в 1911 – 1912 г. Пенко Ефендев и Христос Тонов; в 1913-1917 г. Тодор Николов; в 1918 г. Леско Гушмашки; в 1919 г. Иван Зайков; в 1920-1922 г. Леско Гушмашки и Ал. Петков; в 1923 г. до 9 юни същата година Никола Тонов; от 9 юни 1923 г. Цончо Тотев. През 1930 - 1931 г. кмет е Пенко Танчев Ефендев; през 1931-1932 г. Александър Йонков; през 1932-1933 г. Костадин Попов; през 1934-1935 г. Александър Боев /Ботоолу/.

От 26 август 1934 г. общината се преименова от Думанлийска на Церетелевска община. До тази дата селото носи името Думанлий, а след нея името на селото е вече Церетелево.

През 1934-1936 г. кмет на общината, в която са влизали и селата Св. Наум /сега Неделево/, Любен, Царимир, Голям Чардак и Малък Чардак е Наки Дим. Петков. От 1936 до 1939 г. кмет е Стефан Хр. Попов. През 1939 г. - Стоян Кюстебеков; в 1940 г. Драгомир Цанков; в 1941 г. Йордан Йонков и от 1.IV.1942 г. - Никола Георгиев. След 9.IX.1944 г. първият кмет на с. Церетелево е Никола Ил. Гургов. От 1.II.1945 г. кмет е Никола Станчен /Маджоолу/. През 1948 г. за кмет е назначен Стоян Ив. Танчев /Старика/, който през 1949 г. става и първият председател на Общинския народен съвет. След него председатели на съвета стават - Гено Тод. Карамански, Стефан Петков, Георги Мичев от с. Царимир и Георги П. Ганчев от с. Церетелево. Последният е един от най-дългогодишните председатели на Общинския народен съвет в с. Церетелево. Като такъв работи повече от 20 години, след което става секретар на партийната организация в селото. Като председател на Общинския народен съвет Георги П. Ганчев извърши огромна строителна програма - строят се по това време кооперативната и търговската сграда в центъра на селото, асфалтират се основните улици в селото, извършва телефонизацията, огражда училищния двор, строи се училищната работилница през 1960 г. и т.н. През времето на Старика се поставя железния мост на р. Пясъчник *и* строи читалищния дом в селото.

Пръв председател на ОФ в селото след 9.IX.1944 г. е Петко Попов. Дългогодишни служители в общината преди и след 9.IX.1944 г. от селото са били:

1. Петко Гушмашки писар пред 9.IX.1944 г.

2. Иван Апостолов - секретар бирник преди 9.IX.1944 г.

3. Костадин Попов

лили

кмет и секретар бирник преди 9.IX.1944 4. Кръстю Тотев - писар и деловодител преди и след 9.IX.1944 г.

5. Петър Анг. Койчев - секретар бирник след 9.IX.1944 г.

ХАРАКТЕРНИ ОСОБЕНОСТИ В ИКОНОМИЧЕСКОТО РАЗВИТИЕ И БИТА НА ХОРАТА

пшеница,

Основният поминък на населението в първите години след Освобождението и до 9.IX.1944 г. е земеделието. Земята се обработва с дървеното рало, вършее се с диканя, а плуга навлиза в селското стопанство по-късно, някъде към 1925 - 1930 година. Засяват се и се отглеждат основните житни култури ръж, ечемик, царевица и тютюн от 1914 г. и слънчоглед от 1926- 1927 г. След 1930 г. започват да се отглеждат и зеленчуци пипер, домати и зеле за лични нужди, а от 1940 г. и за търговия. Развива се и лозарството. Първите лозя се засаждат над стопанския двор и „Смокинарника", изкоренени преди 1944 г. Наред със земеделието се развива и скотовъдството. Отглежда се едър и дребен добитък. От едрия - волове, крави, биволи, коне и магарета; от дребния - овце и кози. Условия за неговото развитие има. Това са кориите към м. „Калето”, „Геренисак", "Саръ кория" и „Кирашката кория", ливадите към „Барата", "Сухите ливади", „Каваклька" и "Лозана" край реката. Много от тези кории след образуването на кооперативното стопанство бяха изкоренени и саега не съществуват. Развива се през този период и овощарството. Засаждат се от отделни стопани, като Дончо Георгиев, Казака и др. Цели градини с

ябълки, круши, сливи, дюли и др. плодни дръвчета в местността „Орешака" под Геновата воденица на първо време за лични нужди, а по-късно и за търговия.

Животът на хората бил крайно примитивен и тежък. Хлябът на повечето семейства от селото не е достигал до новата реколта. Много от тях са вземали на заем от по-богатите срещу работа при прибиране на реколтата - жътва, оран, вършитба. Парите, като разменно средство и средство за преживяване, особено в първите години са били малко. Набавянето на някои домашни потреби като газ, сол, прежди, цървули и други

wwwww
ww..com.
com
шаек за

предмети от първа необходимост, са набавяни срещу жито и продажба на дребен добитък - овце и агнета. Хората са живяли в ниски и прихлупени кирпичени къщи със сайвани, в които се е намирал и обора за едрия добитък - коне и волове, спали са на рогозки, а по-късно и на дървени /панагюрски/ кревати, отоплявали се с дърва на печки,, жабки", завивали се с черги домашно производство. Хранели се на кръгли паралии по 10 - 15 души едновременно, седнали на земята на възглавница или трикрако столче. Превозното средство, с което са ходили до Пловдив, до съседните села или вършили къщната и полска работа, са били волската кола, а след това и

конската талига /каруца/ дюс или бричка. Автомобилният транспорт липсва. До 1934 г. за осветление са използвали газовата лампа и газеничето. Облеклото на хората е било от домашно производство горно и бяло памучно платно за долно облекло. Мъжете са носили дълги памучни ризи с огърле и тясни ръкави, гащи с или без колаци, долма от шаек, пояс черен или кафяв, обували са се с цървули от волска необработена кожа и навуща, а в празнични дни с обувки от гьон и вълнени чорапи с върви, наричани калцуни. Старите хора мъжете през зимата са носили и ДЪЛГИ бели кожуси от обработени овчи или агнешки кожи и кожени шапки от овча или агнешка кожа. Жените са носили през зимния сезон сукмани, вълнена престилка /пешкир/, забрадени със зелени кърпи, украсени със зарафлъци, обували се с дълги шарени вълнени чорапи с върви и обути с обувки от гьон, наречени кундри. През лятото се обличали с дълги ризи от домашно платно и горна шарена вълнена дреха, наречена фустанела. Върху нея поставяли едноцветен **или** шарен пешкир също домашно производство, обували се с налъми **и** вълнени чорапи, когато са в къщи, а по време на жътва и возитба се обували с бели цървули и бели забрадки. Всеки неделен ден пролет и есен на мегдана е имало хоро, на което са играли младите. Хорото се е

съпровождало с песен от момите и младите невести или със съпровод на кемене.

УЧИЛИЩЕ „ВАСИЛ ЛЕВСКИ"

Началото си води от втората половина на 19 век като килийно. По думите на дядо Гено Карамански, починал в 1961 г. на 102 години, училището е създадено в 1869 г. По сведение на негови близки това е станало по инициатива на дядо Ванко /Иван Найденов/, роден в 1820 г. и на дядо Георги Петков /Комитата/, роден в 1834 г., едни от най-будните на времето хора в селото. „Първото училище, казваше дядо Гено, се намираше в двора на Илия Койчев. Учихме в една голяма стая около 20 деца. Учител ни беше даскал Найден от с. Паничери. /Казва се Найден Сланинков. Той е и един от основателите на рев. Комитет в с. Паничери. Участва в Априлското въстание. След него е заловен, осъден на смърт, хвърлен в затвора,,Таш капия" в Пловдив и обесен от турците./ Той стоя малко време и напусна селото. След него дойде брат му Видол, също за малко време. /Казва се Видол Сланинков от с.

Паничери./ Заподозряни от турците в революционна дейност и двамата бяха изгонени от село. След Видол за учител дойде Стоян Койчев Златанов от село. Същият учителства и в старото черковно училище до 1896 г., което се строи след килийното, през турско в западната част на черковния двор. /Старото черковно училище се строи по инициатива на Иван Найденов, Георги Петков и Стоян Койчев./ Състояло се е от две стаи, от които една голяма за учениците и малка за учителя. В същото училище са работили до 1910 г. освен Стоян К. Златанов, синът му Илия Стоянов Койчев и още 12 учители от различни места и най-вече от Пловдивския край. /До 1910 г. в старото черковно училище учителстват - Стоил Попов от Г. Чардак, Коста Балтов от Стрелча, Рад Гешанов от Панагюрище, Ламбри Балджийски от Дълго поле, Петко Червенков от Царимир, Спас Тупаров от Брестовица, Петър Драгански от Г. Конаре, Михал Георгиев от Перущица, Александър Иванов от Карлово, Петър Семерджиев от Павелско, Георги Герджиков от Копривщица и Танчо Чумпов от Красново./ Учението се е водило примитивно при лоши условия. Учениците са сядали по 8-10 души на чин, пишели са с калем на плочи /плаки/ и получавали елементарни познания по български език, математика, естествознание, география и история. Училището е било издържано от дарения на българското население, а след Освобождението от държавата. През 1910 г. старото черковно училище става тясно и негодно

вече, поради което се строи ново, също в черковния двор. На първо време се строят две стаи за учениците, а по-късно и стая на учителите. През 1910/11 учебна година, учениците на брой 50 се учат в новата училищна сграда и обучават в две паралелки с по два класа. Това продължава до 1925 г. През този период броя на учениците нараства на 75, учителстват по 1-2 години 18 учители от различни места, между които и един местен нередовен - Иван Тодоров. /От 1910 до 1925 г. в училището работят учителите Пейо Старибратов от Копривщица; Мария Стоянова от Казанлъшко; Ивана Бонева, Мария Антонова, Живка Трайкова, Спаска Ковачева, Тодора Герджикова и Тодора Гозбарова от Копривщица; Елена Божилова, Иванка Божкова, Екатерина Овчарова, Ана Кесимова, Недялка Кацарова от Пловдив; Запрян Ганчев от Граф Игнатиево; Невена Налбантова от Копривщица; Иван Тодоров от Церетелево; Мария Тишкова от Копривщица и Иван Коев от Средногорово, Казанлъшко./ Условията за работа и сега са трудни. Липсват помагала и пособия за учениците, много от децата за училищна възраст не учат,

неграмотността сред възрастното население е голяма. „В резултат на това, пише учителката от периода на войните /1912 - 1918 г./ - Недялка Кацарова от Пловдив, неграмотността в селото беше голяма. При мене, пише в спомените си тя, често идваха жени да им пиша писма до синовете или мъжете им на фронта."

През 1925/26 учебна година се открива трета група /паралелка/ с две самостоятелни **и** две слети отделения. През тази учебна година, учениците са вече 80, а учителите са местни Иван Тодоров, Тодор Комитов и Запрян Илиев. През 1927/28 учебна година, групите в училището стават четири, с четири самостоятелни отделения /класа/, с 4 учители и 140 ученика. През същата учебна година учителстват Василка и Елена хаджи Сотирови от Самоков, Събка Попова от Севлиево и Лазар Пищялов от с. Калояново, Пловдивско. Последнният напуска на 26.1.1928 г. училището и на негово място идва Иванка Станева от Карлово. Уместно е да се отбележи, че по това време по инициатива на учителите Лазар Пищялов, Василка и Еленка хаджи Сотирови и местните младежи Иван Тодоров, Кръстю Тотев и др., на 27.IX.1927 г. се основава и местното читалище, на което дават името „Пробуда". Чрез него и училището, учителите са сеели просвета сред населението. През 1928 г. след голямото земетресение в България**,** училището става негодно вече за нуждите на образованието и назрява идеята и нуждата да започне построяване на ново, отговарящо на хигиенните изисквания училище. По сведение на Кръстю Тодоров Тотев, тогава писар в общината, започва борба, къде да бъде построено.

„Болшинството от хората, споделя Кръстю Тотев, искаха училището да се построи на това място, където е сега, а бакалите по онова време искаха да бъде построено на поляната до Бодурите, за да бъде по-близо до тях и учениците да им правят оборот на стоката. Но народът надделя. На 7.X.1928 г бяха положени основите на сегашното училище, в границите на старите турски гробища. През 1929 г. училището беше завършено, без пристройката от 1933 г." На 21.X.1929 г. се открива училищната сграда и учениците се нанасят в нея. Създават се в новата обстановка значително по-добри условия за работа. През този период /1929 - 1931 г./ в училището работят учителите Никола Йончев от Сопот; Василка и Еленка **хаджи** Сотирови и Събка Попова. Следващата учебна година напускат училището Еленка х.Сотирова и Събка Попова, и на тяхно място идват учителите Богдана и Иван Моллови. Богдана Моллова идва от Казанлъшко, а Иван Моллов идва от с.

Гиргините, Габровско. До 1931 г. училището е начално до четвърто отделение включително. През същата година есента по инициатива на местни общественици, се поема задачата за откриване и на прогимназия. В резултат на това, през 1931/32 учебна година е открит първи прогимназиален /пети/ клас, през 1932/33 учебна година шести /втори/ прогимназиален клас и през 1935/36 учебна година седми /трети/ прогимназиален клас, с което училището се обособява като пълно основно. Броя на учениците се увеличава от 140 през 1927/28 уч. година на 255 през 1935/36 уч. година. В него в прогимназията се обучават и ученици от с. Любен и с. Неделево. Първи учители в средния курс /прогимназията/ са: Петър Златанов Колев от с. Борец, Пловдивско; Радка Илиева Благоева родом от Копривщица, омъжена в с. Церетелево за Благо Илиев Койчев и Христо Ив. Лалев от с. Васил Левски, Карловско, и тримата редовни учители. За директор на училището е назначен Петър Златанов Колев, който работи като
директор и преподавател до 1941 г. След смъртта на Радка Благоева в 1937 г. на нейно място идва Иванка Константинова от Пловдив, която за една година е директор на училището, поради бламирането на Петър Колев от колектива. През това време става ограждане на училищния двор с телена ограда, засаждат се овощни /ябълкови/ и декоративни дръвчета в училищния двор, прави се училищната беседка, набавят се помагала и пособия за обучението. Така само за 1 2 години, училището се утвърждава с добър външен и вътрешен вид, с добра база за работа и с редовен и утвърден в работата си преподавателски състав. Училището се оформя като средищно, в което на подчинение освен училищата в общината - Любен, Неделево, Царимир и Церетелево, са и тези от община Голям Чардак със средищен директор Петър Зл. Колев. През тези години /1931 - 1941/ минават през училището 10 учители /Елисавета Ненова, Елена Угринова, Тодор Стаматов, Донка Златева, Стефана Шиварова, Христо Лалев, Христо Гърдев, Асен Ганчев и Мария Камбурова/ *и* продължават да работят: Петър Колев, Богдана и Иван Моллови, Дона и Иван Граматикови, Радка Благоева, Ганка Бозева, Анка Букова, Теофана Караджова, Сава Димов, Екатерина Йонкова. Заслужава през това време да се отбележи дейността на учителя Асен Ганчев от с. Агатово, Севлиевско, който създава в училището ученическа кооперация за продажба на учебни помагала и пособия, развива активна въздържателна дейност. По повод 100 годишнината на училището, в своите спомени по тези въпроси Асен Ганчев пише: „Сега, когато ми се поставя въпроса да отразя

някои спомени, в душата ми нахлува тежка мъка за героичната смърт на някои бивши ученици на Церетелевското училище, като Васил Нейков Неделев, Ганка Стойнова Балева, Петър Дончев Салапатийски, съседът на училището Тодор Христозов и др. Важен момент от учебно-възпитателната ми работа в Церетелевското училище е живота на ученическата кооперация,Правда", която създадох. Спомням си, че един ден свиках на събрание всички ученици. Пред тях разясних целите и задачите на ученическата кооперация. Поставих им задачата да поговорят с родителите си, защото трябваше да внесат и по 1 лев дялов капитал. След няколко дни свиках второ събрание и

основахме ученическата кооперация, на която дадохме името „Правда". Избра се и управителен съвет с председател Петър Дончев Салапатийски, загинал по-късно в Отечествената война като доброволец. Това стана в началото на 1936/37 учебна година. Интересно е да се отбележи, че практика придобиха около 20 магазинера, и най-важното всички се оказаха честни. През годината изнасях беседи пред малките кооператори, провеждахме организационни и просветни събрания, приемахме нови членове. Годината приключихме с печалба. На последното събрание на малките кооператори казах: Ето, ако нямахме кооперация, тази печалба щеше да отиде в джобовете на дядо Боно /това е Боно Солаков, който по онова време държи бакалница/ или на дядо Лазар /Лазар Минчев Иванов от с. Неделево, бакалин/, а сега тази печалба е за всички ни. Ще си купим картини, портрети, грамофон, радио и т.н."

През следващия период 1941 - 1944 г., периода на съпротивителната борба, училището дава над 30 партизани. От тях 12 загиват в Балкана и Отечествената война 1944 - 1945 г. това са Васил Н. Неделев от с. Неделево, Тодор Хр. Тонов, Делко Иванов, Димитър Солаков, Борислав Цончев, Гана Балева, Костадин Ив. Керашки, Петко Ил. Моллов, Атанас Ганчев, Боно К. Бабачев, Петър Салапатийски и Стоян Вълев, всички от с. Церетелево. Остават от партизаните живи 24 души, между които известния партизански командир от II Средногорска бригада „Васил Левски" - Петър Рангелов Стоянов /Карата/, Гено Тодоров Карамански - бивш зам. председател на ОНС Пловдив, Найден М. Керашки - бивш дългогодишен председател на кооп. стопанство в Церетелево, Стоян Ив. Танчев - бивш

дългогодишен председател на Общинския народен съвет в Церетелево, Иван Петров Боев - генерал от БНА, Петър Тодоров Дойчев, Петър Ив. Босев, Благой Г. Плачков, Стоян Тодоров Плачков от с. Неделево и др.

Идва 9.IX.1944 г., деня на свободата. Под ръководството на БКП, българският народ поема властта в свои ръце. В родината настъпват коренни преобразования. Започва изграждането на ново общество. В услуга на народа бива устроено и българското училище, което се изпълва с ново съдържание и с нови идеи. През 1944/45 учебна година в училището на Церетелево се обучават 229 ученика, разпределени
в 7 паралелки, от които 4 в началния и 3 всредния курс /прогимназията/, със 7 души учители /учителския колектив се състои от учителите: Богдана и Иван Моллови, Ненка Ст. Балева, Лалка Лахтариева, Екатерина Йонкова, Надежда Атанасова и Сава Димов/. Материалната база през този период е почти същата, както и през годините до 9.IX.1944 г. През следващите години 1945-1950 /през този период учителстват Надка и Пенчо Пенчеви от Карлово, Мария Николова от Сопот, Петър Живков от с. Любен, Петко Начев от Карлово/ особени изменения в базата не настъпват. Причините са комплексни. Липсваха в ония години дори и средства за материалната издръжка на училището средства за топливо, за текущ ремонт и т.н. Спомням си като директор по онова време, че няколко години наред въглищата и дървата не стигаха до пролетта. Принуждавани бяхме да топлим Децата с вършини от местните кории, а често пъти и децата носеха вършини от домовете си. Липсваха достатъчно средства и за извършване натекущия ремонт на училищната сграда. А как провеждахме обучението по физическо възпитание през зимата? Нямаше дори и стая за провеждане на часовете. Учениците играеха или в класната стая като разместваха чиновете, или в коридора на училището. Средства за уреди и реактиви по химия, физика и биология съвсем малко се заделяха. Часовете по трудово обучение се провеждаха също по класните стаи. Там /в класните стаи/ учениците режеха, чукаха и училището гърмеше от шум. Това бяха наистина трудни години, за които си спомнят и останалите учители /Екатерина Йонкова, Надежда Атанасова, Пейо Пеев, Иванка Тодорова, Пенка Пиронска от с. Борима, Севлиевско, Тошка Казакова, Св. Славов/. По-късно, след излизане на Закона за по-тясна връзка на училището с живота от 1959 г., положението със средствата и условията за работа се

измени. По това време в с.Неделево се откри 5 клас и учениците намаляха на 180, тъй като същите за 5 клас от селата Неделево и Любен отидоха в с. Неделево. Броя на паралелките обаче се запази. Важен момент от живота на училището през тези години е възпитателната работа. Особено внимание бе обърнато на патриотичното и трудовото възпитание. В това отношение положителна роля изигра пионерската организация

„Септемврийче" и работата в помощ на ТКЗС. Първата дружинна ръководителка на пионерската организация в училището беше Иванка Тодорова, която през 1946 г. работи със следния пионерски актив:

1. Георги П. Ганчев - председател на дружинния съвет 2. Атанас Г. Боев - председател на 5 клас
3. Иван Стоянов Танчев
4. Павел Илиев Атанасов
5. Боно Стоименов Солаков
6. Надка Благоева Илиева 7. Стоянка Йорданова
8. Велика Караманска
9. Донка Илиева Солакова и др.

С този актив Иванка Тодорова провеждаше цялата пионерска и извънкласна работа в училище.

През този период учителите вземаха активно участие и в обществено-политическия и културен живот на село. Изнасяха пиеси пред населението, разясняваха политиката на партията и народната власт, работеха в политическите и масови

организации, провеждаха ограмотяването на неграмотното възрастно население. От името на местното читалище бяха изнесени пиесите: „Хан Татар”, „Земя”, „Йончови ханове",

Чумави”, „Зла свекърва”, „Калин Орелът" и др.

През годините 1950 - 1969, броя на учениците се запазва на 180, паралелките остават също 7, учителите обаче се увеличават на 8. Правят се значителни подобрения в материалната база. През 1960 г. е построен училищния

зоокът за отглеждане на зайци и кокошки със средства от местно самооблагане, набавят се машини /банциг, абрихт, струг/ по дървообработване и шев /3 шевни машини/ със средства от Окръжния народен съвет, обзавеждат се два кабинета с необходимата апаратура за обучението /1 по биология и ОСС и 1 по физика и химия/.

На 15.IX.1960 г. се открива и осми клас. С това броя на учениците се увеличава на 220, на паралелките от 7 на 9, на учителите на 12, от които 1 щатен дружинен ръководител Цветана Николова от гр. Садово. През 1961/62 уч. година е дадена и щатна бройка възпитател към средния курс, на която длъжност е назначена Стефана Кортелева от гр. Пловдив. През тия години са построени спортната и географска площадки, прекаран водопровода в училището и завършена училищната ограда. С бюджетни средства и от самооблагането, бе построена и училищната работилница, с която се реши въпроса и с обучението по трудово *и* физическо възпитание. Това стана възможно благодарение инициативата на учителския колектив /през ония години 1960-62 учители бяха: Иванка Тодорова, Райка Ганчева, Мария Хр. Боева, Мария Ст. Боева, Иванка Моллова, Петко Г. Моллов, Гинка Кьосева, Стоян и Петра Стоилови от Чешнегирово, Генчо Генчев от Пловдив, Цанко Матеев от Пловдив, Пенка Лескова, Тошка Казакова, Бонка Тотева, Теопия и Петър Чобанови, с директор Божил Тодоров/ и съдействието на обществеността в лицето на председателя на Общинския народен съвет по онова време Георги П. Ганчев. На откриването на училищтната работилница като гости присъстваха: Гено Карамански - зам. председател на ОНС Пловдив, Иван Герасимов - зам. началник на отдел „Просвета и култура" при ОНС Пловдив и окр. Училищен инспектор Рангел Танков. През 1968 г. бе направен плочникът и чешмата в училищния двор, оградено и учебно-опитното поле в училищния двор. Същата година през м. юли и август около 20 деца - ученици от района на ОТКЗС от селата Любен, Неделево, Церетелево и Царимир, с ръководители учителите: Златка Ганева и Божил Тодоров, бяха на лагеруване в Съветския съюз – - гр. Абинск, Краснодарски край. През пролетта на следващата 1969 г., бе чествана и 100 годишнината от създаването на училището. Честването се проведе в два дни на 19 и 20 април. На него освен населението присъстваха и около 50 души гости

бивши учители

просветни дейци от окръга и общественици. Между присъстващите бяха: ген. Петър Стоянов, Гено Карамански, Найден Керашки, Иван Пенчев, Иван Цветков, Никола Салапатийски, Никола Грошев, проф. д-р Стоян Ал. Йонков, Цаню Аксийски - бивш началник на отдел „Народна просвета" Пловдив, Константин Филев - окр. училищен инспектор, бившите учители - Асен Ганчев, Лазар Пищялов, Събка Попова, Иванка Станева, Иван Коев, Недялка Кацарова, Елена Божилова, Христо Лалев, Екатерина Йонкова, Надежда Атанасова, Гинка и Стоимен Комитови, Христина Комитова, Марина Събева, Радка

pad

Кабаиванова, Лучка Койчева, Слав Славов, Пейо Г. Пеев, Тодор Комитов, Лалка Лахтариева и др. Доклад за юбилея изнесе Божил Тодоров - директор на училището. Приветствия поднесоха Гено Карамански, Рангел Пирянков /секретар на Общинския партиен комитет/, Цаню Аксийски, Константин Филев. Изнесена беше от учениците при училището богата културно-музикална програма. Направи се поклонение пред паметника на загиналите партизани в м. "Калето" и пред гроба на първия местен учител Стоян Златанов. След деловата част в читалището, в ресторанта се проведе среща, на която се разказаха спомени от живота на училището в миналото. В чест на юбилея бяха изготвени 10 бр. албуми в снимки, отразяващи историята на училището.

Следващата учебна година началния курс /I - III кл./, премина към училището в с. Неделево и в Церетелево училището се обособи в прогимназия с учениците от IV - VIII кл., набирани от трите села - Церетелево, Неделево и Любен. Броя на учениците се намали на 130, а паралелките на 5. Останаха учителите - Иванка и Божил Тодорови, Райка Ганчева, Мария Хр. Боева, Мария Ст. Боева, Иванка и Петко Моллови. Възпитатели Величка Аролска, Христина Велева, Колю Кътов и Едвард Кантарян. През 1977 г. при злополука почина учителката Мария Ст. Боева. На нейно място последователно заемаха мястото преподавателите: Георги Башиянов, Златка Танева, Вера Маровска и др.

През 1982 г. се пенсионираха Иванка и Божил Тодорови. На тяхно място поеха работата в училището Цочо Пеев от с. Любен като директор и Ангела Шопова от с. Царимир, като преподавател по биология и география. През 1957 г. училището бе наградено за добра учебно-възпитателна дейност от Президиума на НС с орден „Кирил и Методий" II степен.

ЦЪРКВАТА „СВЕТИ ДИМИТРИЙ"

Построена е през 1865-1867 г. на стопански начала със средства от българското население на селото от неизвестен майстор. Била е ниска и прихлупена, съобразно тогавашните изисквания от гърци и турци. Осветена *и* открита е официално от стубийския епископ Синесий. Пръв свещеник в нея е бил поп
Димитър Койчев от селото, служил от 1867 - 1872 г. Същият е взел дейно участие в национално-освободителната борба на нашия народ, не е допускал служенето в нея да става на гръцки език, поради което е издаден и убит от турците през есента на 1872 г. След него до 1878 г. в църквата служи поп Пано от с. Паничери, Пловдивско. След Освобождението църквата се е оказала малка за нуждите на населението и по инициатива на дядо Ванко, Стоян Койчев /Даскала/, Георги Салапатийски и други местни жители, се провежда акция за набиране на средства за построяване на нова църква. Средства се набират и от околните села. Събаря се старата църква и на същото място в сегашния й вид се построяна днешната църква - по-висока, по-широка, светла и приветлива. Изграждането й става на стопански начала от майстори от Македония, гр. Янина в 1882 г. Архитектурния стил на църквата е еднокорабна базилика. Изографията е направена от неизвестни художници в 1892 г. Иконите са рисувани и завършени от зографа Стефан Андонов в 1867 г. Дарители на църквата са Иван Найденов, Койчо Койчев и мария Койчева от Думанлий, Иван Недков, Марин Николов, Иван Петров, Георги С. Кацаров от Пещера, Костадин и Евангел Георгиеви от Пловдив, Никола и Мито Недюви, Гена и Атанас, Гена и Димитър Тодорови, Стойно Петров от Насва кьой, Георги Танчев и др. От 1878 до 1892 г., по време на строежа и зографиране на сегашната църква, религиозните обреди се извършват от свещ. Петър Рабаджийски и свещ. Димитър поп Неделев от Г. Чардак. От 1892 г. след откриване на днешната църква до 1937 г. в нея служи свещ. Петко Иванов от Думанлий. От м. октомври 1937 г. до м. юни 1939 г. временно служи свещ. Атанас Степанов от с. Царимир. През същото това време */2* юни 1932 г. до 30 ноември 1939г./ в църквата служи и младия свещеник Николай Стайков от с. Сенник, Габровско, след която дата се прибира в родното си село. От м. декември 1939 г. до м. ноември 1946 г. работи свещ. Ангел Добрев от с. Ст. Железаре. От 1

декември 1946 г. до сега в църквата служи свещ. Запрян Стоилов Ванков от Церетелево. Клисари от времето на свещ. Петко Иванов до сега са били: Никола Зайков до 1937 г.; Манол Петков Ташев до 1939 г.; Делко Атанасов до 1982 г. Певци в църквата са били: Стоян Койчев /Даскала/; Петко Гушмашки /Писара/; Димитър Стоянов Йонков; Лазар Георгиев Тотев /Лагито/; Запрян Стоилов Ванков, всичките от Церетелево; Атанас Харбалиев от с. Неделево; Гено Гемеджийски и Славена Ванкова от Церетелево. С писмо No 1047/09.08.1975 г. на ОСК гр. Пловдив, църквата е обявена за художествен паметник на културата.

ЗДРАВНА СЛУЖБА

Началото си води преди 9.IX.1944 г. Медицинското обслужване на населението от селото до 1935 г. се е осъществявало чрез търсене на медицинска помощ от частно практикуващи лекари от Пловдив или Околийската болница. През 1936 г. е назначен първият лекар в селото, който осигурява медецинското обслужване на населението от селата Церетелево, Царимир, Неделево и Любен. Лекарският пункт се помещава в частна къща, която не отговаря на необходимите изисквания. След първия лекар идва на работа д-р Пенева. През 1938 г. се започва построяването на днешната здравна служба с родилно отделение. Същата е открита през следващата 1939 г. Обслужването в новата сграда се поема от д-р Сибила Радева, по- късно доцент и зам. министър на народното здраве. Дадена е щатна бройка санитар, която длъжност се поема от Запрян Хр. Тотев. След д-р Сибила Радева за лекари в селото идват последователно д-р Емил Димов, д-р Иван Денчев, д-р Зора Стоянова, д-р Димитър Тодоров, д-р Иван Димитров, семейство д-р Лалеви, семейство д-р Бакалови, д-р П. Михайлов, д-р Пилева, д-р Шотлеков, д-р Георгиев, д-р Христов, д-р Троянчева, д-р Христова. В момента от 15 г. насам в селото работи като лекар д-р Величка Тотева.

Основните задачи на здравната служба са били насочени към осъществяване на лечебно-профилактичната помощ на населението. През 1950 г., за да се доведе медицинското обслужване по-близо до населението, в селото се разкрива и стационар за лечение, намиращ се в къщата на бившия собственик

Стоян Генов. Персоналът на здравната служба заедно със стационара наброява 11 човека. На първо време в стационара се разкриват 8 легла, които по-късно се увеличават на 12. През
1960 г. същият става филиал на детско отделение. През 1964 г. филиалът е закрит. По това време в близост до сградата на здравната служба се строи сграда и за рентгенов кабинет, в който последователно работят д-р Лалев, д-р Шотлеков и д-р Котов. Кабинетът работи до 1966 г., след което сградата се използва за аптека и временно за зъболекарски кабинет.

С подобряване на социално-икономическото развитие на страната, през 1951 г. в България се въведе и безплатната медицинска помощ. За оказване на стоматологична помощ на населението, през 1951 г. е разкрит и зъболекарски кабинет, помещаващ се в здравната служба. Един от първите зъболекари в селото е д-р Ково от Пловдив, заминал по-късно за Израел. След него идват д-р Павлина Харбова, д-р Славка Цонева, д-р Леон Авдала, д-р Антонина Одинотска, д-р Ана Божкова, д-р Мария Станкова, д-р Мария Петрова, д-р Александрова, д-р Никос Янис, д-р Тодор Цонев. През 1977 г. за зъболекар е назначен д-р Стойчо Кралев. През неговото време стоматологичния кабинет е снабден с нов стоматологичен стол тип „Юнит”. След д-р Кралев за по няколко месеца в кабинета работят д-р Добринка Илчевска, д-р Жасмина Бечева, д-р Екатерина Атанасова, д-р Спаска Георгиева и д-р Стайка Кирчева.

Стоматологичното обслужване на населението и на учащите се от общината оказва положително влияние върху бита на хората, освободи ги от мисълта, че при нужда от зъболекар трябва да ходят до окръжния град. Спестеното време се използва за отдих или за работа в родния дом. През 1947 г. за акушерка в селото е назначена и идва на работа Станка Салапатийска, родом от с. Красново, омъжена за Никола Д. Салапатийски от Церетелево. През следващата 1948 г. е разкрит в сградата на здравна служба и родилен дом, обсужващ родилките от с. Церетелево и съседните села. За обзавеждането на родилното отделение оказва помощ и местното женско дружество. Същото е основано през 1945 г. по инициатива на Стоянка Кантарева от с. Голямо Конаре /сега гр. Съединение/. Избран е управителен съвет с председател Дафина Керашка и членове Олга Боева, Мария Тотева, Анастасия Балева, Станка Салапатийска. През 1946 г. Дружеството поема акция за откриване на родилен дом **към** здравната служба със собствени средства за

обзавеждане. Жените
събират с чували вълна *и* памук, обменят ги чрез помощната организация за основа и ги изтъкават за дюшечета. Изтъкаването става у Дафина Керашка. През същата 1946 г. жените от дружеството присъстват на женски събор в Пловдив, на който говори Стела Благоева. След Станка Салапатийска, като акушерки към родилното отделение и здравната служба работят Линка Герузова, Станка Божкова, Мария Шишкова, Йонка |Петкова, Нонка Димитрова, Славка Накова, Герга Бабачева, Мария Михайлова. Като санитари работят Тодор Михайлов от Церетелево, Петко Ташев от с. Неделево, Илия Маринов, Яна Юрукова, Дена Лескова, Велика Йонкова, Цона Христоскова, Гиргина Дончева, Линка Лескова и Стойна Чобарова, всичките от Церетелево. Поради намаляване на броя на бременните от района, на 1.1.1977 г. родилният дом е закрит. Консултативната помощ на бременните и децата се извършват от женско-детска консултация при здравната служба. Като медицински сестри са работили Славка Костадинова Янева, Тотка Карагьозова от с. Царимир, Цветана Кокалска, Пенка Комсалова, Видка Стоицова и Койна Котушева.

Снабдяването на населението с лекарства се осъществява от аптечен филиал, разкрит през 1950 г. в частна сграда, собственост на Никола Михайлов. След закриване на рентгеновия кабинет през 1965 г., същата сграда се заема от аптеката с отговорник висш фармацевт Райна Мишляшка от Церетелево. През 1967 г. е закупена и линейка с шофьор Илия Костадинов Тотев. От 1973 до 1982 г. като шофьор работи Тодор Ат. Карамански. След него работи Петко Геров също от Церетелево. Основните задачи на здравната служба в селото са насочени към осигуряване на лечебно-профилактична помощ на населението, подобряване условията на труд и бит, борба с острите заразни болести, намаляване на общата заболяемост на хората.

ЧИТАЛИЩЕ „ХРИСТО СМИРНЕНСКИ”

Учредено е на 27.IX.1927 г. под името Народно
читалище „Пробуда". По думите на тогавашния учител в местното
училище - Лазар Пищялов от с. Калояново**,**
Пловдивско, това става по инициатива на учителите - Лазар Пищялов, Еленка и

Василка хаджи Сотирови от гр. Самоков и местните младежи Кръстю Тодоров Тотев и Иван Тодоров. Целта на читалището е била да сее просвета сред хората от селото, чрез изнасяне на сказки от учителите и от хора отвън. Първите сказки се изнасят от учителите в кръчмите на Александър Танчев Ефендев /Тачката/ и на Апостол Тонов /Бошняка/. Посрещат се от населението с интерес, защото са разглеждали въпроси близки за хората. Собствена сграда читалището не е имало. Наета е била стая от къщата на Георги Челебийски, в която са съхранявани читалищните книги и същата е служила същевременно и за читалня, за четене и раздаване на книги. По това време, под влияние на братя Попови /Никола и Коста/, читалището бива преименувано на името на техния дядо Иван Найденов. С това име читалището работи до 1956 г., след което е преименувано на името на големия наш пролетарски поет и писател Христо Смирненски.

„В миналото и особено след 1938 г., читалището в село, пише в спомените си ген. Стоянов от Церетелево, служеше за срещи и провеждане на събрания на РМС, беше място за четене и обсъждане на книги с прогресивно съдържание. От името на читалището се коледуваше и с набраните средства набавяха книги за четене, плащаше се на музикантите да свирят на хората по коледните празници. Средства за закупуване на книги читалището набираше и от даване на театрални представления."

След 1941 г., с появата на нелегалното движение, дейността на читалището затихва. Младежта хвърля своите сили в РМС и партизанското движение. Една част от младежите отиват в казармата, други стават партизани, трети ятаци. Активната част от членовете на читалището се включват дейно в нелегалната борба. Едни от тях загиват, като Димитър Солаков, Петко Ил. Моллов, Делко Иванов, Гана Балева, Тодор Тонов, Борислав Цончев, Петър Салапатийски, Костадин Керашки и Боно К. Бабачев**,** другите доживяват свободата и след 9.IX.1944 г. се включват активно в социалистическото строителство на село. В първите години след 9.IX.1944 г., дейността на читалището се изразява предимно в неговата театрална самодейност и политическо слово за разясняване мероприятията на народната власт и партията, в утвърждаването на народната власт и строителството на социализма. По онова време се подготвят и изнасят в училището на училищната

сцена пред населението от селото пиесите „Хан Татар”; „Анга”; „Йончови ханове"; „Земя”; „Чумави"; „Зла свекърва"; „Калин Орелът"; „Милионерът"; „Фиданките цъфтят" и др. Самодейци са били учителите от ония години - Иванка и Божил Тодорови; Надежда Атанасова; Надка и Пенчо Пенчеви; Бонка Тотева; Бонка Жостова; Кунка и Георги Стефанови; д-р Иван Денчев, от местните жители Димитър Атанасов; Петко Попов; Петър Анг. Койчев; Рангел Г. Стоянчев; Апостол Ив. Мишляшки и девойките Донка Солакова и Илина Александрова. Пиесите се изнасят не само пред населението от селото, а и в съседните села Царимир, Неделево и Любен, а с една от тях,Хан Татар" и в с. Красново. Набраните средства от тая самодейност са използвани предимно за набавяне на книги за читалището.

През 1956 г. започва строителството на културния дом /читалището/. Същият е завършен в 1958 г. След неговото откриване в новата сграда се изнася и първата пиеса„Мечи сън" от Иван Арджентински от младежите самодейци Георги Ганчев, Стоимен Гюров, Иванка *и* Никола Арабаджийски, Петко Ганчев и др. От средствата на същата пиеса е закупен и първия магнетофон, използван по-късно при провеждане на събрания, тържества и пр.

След 1960 г. към читалището наред с театралната самодейност се създава битов хор и танцова трупа с ръководители: на хора - Янка Игнатова и Мария Хр. Боева, на танцовата трупа - Кръстю Р. Моллов. В резултат на създадените добри условия за репетиции и наличието в ония години на достатъчно млади хора в селото, трите форми на самодейност жънат успех на общински, районни и окръжни прегледи на художествената самодейност. В същото време нараства и библиотечния фонд, който към 1982 г. брои над 5000 тома най- разнообразна литература. Като библиотекари на читалището след 9.IX.1944 г. са работили Александър Тонов, Панка Михайлова, Иванка Арабаджийска, Иванка Ат. Угринова, а на радиоуредбата Иван Н. Комитов, Иван Г. Терзийски, Стоян Т. Комитов.

Днес читалището е място за провеждане на общоселски и училищни тържества, място за провеждане на събрания на партията, на ОФ, на комсомола и кметството, за изнасяне на театрални представления, концерти на състави от вън, прожектиране на филми и др.

УЧРЕДЯВАНЕ И ДЕЙНОСТ НА ЗЕМЕДЕЛСКАТА ДРУЖБА В СЕЛОТО

По сведение на Димитър Илиев Камбуров, роден в 1912 г., учредители на земеделската дружба в селото са Леско Иванов Гушмашки, Никола Александров Тонов и Петко Митов
Гушмашки. Това става в 1919 г. при управлението на Александър Стамболийски. През това време от 1919 до 1922 г. кмет в селото е Леско Иванов Гушмашки, а през 1923 г. до 9 юни - Никола Ал. Тонов.

След преврата на 9 юни 1923 г. дружбата прекратява дейността си. През 1927 г. Леско Ив. Гушмашки, Никола Тонов, Боно Солаков и Илия Ванков възстановяват дейността на дружбата. При изборите в 1928 г. от името на дружбата са избрани 3 съветника - Петко М. Гушмашки, Иван К. Кекеришки и Никола Петков Вълков. Кмет през това време е Пенко Танчев Ефендев. През 1930 г. от дружбата при изборите са избрани 2 съветника - Петко М. Гушмашки и Иван Митров Керашки. Кмет е Костадин Попов, а пом. кмет - Иван М. Керашки. През 1932 г. на власт идва блока. Председател на дружбата става Боно Николов Солаков, който става и конен полицай в с. Г. Конаре. За съветници са избрани Никола Тонов и Танчо Митров Глухарски. През 1933 г. се създава ЗМС /земеделски младежки съюз/ с председател Тодор Христозов Тонов, секретар Иван Кръстев Моллов и член състав от 17 човека - Димитър Илиев Камбуров; Петко Христозов Тонов; Стоян Иванов Танчев; Рангел Гатов Маджев; Александър Рангелов Киров; Никола Касъмов Моллов; Рангел Илиев Мишляшки; Тоно Танчев Пирянков; Атанас Иванов Цакалски и др. През 1934 г. дружбата се разцепва. Председател става Александър Иванов Михайлов, секретар Илия К. Керашки. Същите са избрани и за съветници в общината. През този период в дружбата членуват към 20 души. След 19 май същата година
дружбата и ЗМС в селото преустановяват дейността си. През 1936 г. се провеждат избори за общински съветници. За съветник от дружбата е избран Койчо Стоянов Койчев. След 9.IX.1944 г. дружбата и ЗМС възстановяват дейността си. Председател на дружбата става Димитър Илиев Камбуров, зам. председател Никола Касъмов

Моллов, секретар Иван Н. Мишляшки и членове - Тодор Петков Михайлов, Дамян Петров Иков, Георги Н. Мишляшки и др., на брой 72 души. За председател на ЗМС е избран Апостол Хр. Челебийски, за секретар Апостол Ив. Мишляшки и членове общо 36 души младежи. През 1972 г. председател на дружбата в селото става Стоян Христосов Койчев, който е и съветник в общинския народен съвет. Непосредствено след 9.IX.1944 г. при създаване на ТКЗС в селото, много от членовете на дружбата и ЗМС се огънаха, останаха вън от кооперативното стопанство. Някои от тях дори и пречеха, особено при масовизацията през 1950-1951 г. Имаше обаче и честни, предани на идеите на земеделското движение членове на дружбата и ЗМС, които се включиха в работата на кооперативното стопанство и работиха активно за неговото укрепване и развитие.

ОСНОВАВАНЕ НА РМС И ПАРТИЯТА В СЕЛОТО

В комунистически идеи отделни младежи от селото се посвещават още от 1936 и 1937 г. По този въпрос Иван Илиев Балев споделя: „През 1937 г. един ден Иван Юруков, член на партийната организация в селото, ми донесе три книжки и поръча да ги прочета. Книгите доколкото си спомням бяха: „Как се избра и работи селския комитет в с. Стожерово"; „Класа против класа" и „Развитие и гибел на капитализма" от Плеханов. След като ги прочетох, извика ме Найден Керашки и с него отидохме в читалището, а то се намираше по това време в къщата на Георги Челебийски. Поговорихме си върху прочетените от мен книги и решихме да продължим четенето на такива. Към нас се присъединиха Стоян Солаков /Тимина/ и Стоян Г. Тотев /Янко/. След това на няколко пъти ходихме на разговор у Пенчо Плачков от Неделево в старата им къща. Там беседвахме върху съдържанието на прочетените книги, за положението в Съветския съюз и за създаването на РМС. По същото време към нас дойдоха Гено Карамански, Димитър Солаков, Николай Балев, Стоян Терзийски. В края на август или началото на септември 1938 г., до гьола при мандрата край ливадите се събрахме: Найден Керашки, Гено Карамански, Димитър Солаков, Николай Балев, Стоян Солаков, Стоян Тотев, аз и Карата /Петър Стоянов/. Карата прочете книгата „Организация,

структура и задачи на РМС", след което се избра ръководство и състав: секретар - Найден Керашки, касиер - Стоян Тотев и библиотекар - Иван Балев." След това организацията се разраства. В редовете на същата влизат Рангел Г. Стоянчев, Стоян Николов Даллийски, Нено Кекеришки, Стоян Балев, Тодор Маринов, Петко Ил. Моллов, Костадин Бабачев, Иван Николов Маджев. Създават се три групи: Найден Керашки - секретар и отговорник на едната група, Стоян Терзийски на втората и Иван Илиев Балев на третата група. През 1941- 42 г. Найден Керашки е войник. За секретар става Стоян Терзийски. През 1942-43 г. секретар става Иван Балев до отиването му в казармата. „В работата си, споделя Стоян Тотев /Янко/, РМС се ръководеше от партийната организация, в която влизаха следните другари: Никола Гургов, Тодор Тонов, Стоян Танчев, Никола Даллийски, Никола Станчев. Дейността на партийната организация и РМС се състоеше в привличането на младежи за участие в съпротивителното движение, четене на марксическа литература, участие в акции /Соболевата/, събиране на храни, облекло и боеприпаси за партизаните. В подпомагането на партизанското движение взеха участие и хора, които не бяха членове на РМС и партийната организация: Иван М. Керашки, Илия Балев, Георги Балев, Марин Маринов, Илия Прърдлашки. Към средата на 1944 г. в редовете на РМС в селото участваха над 30 младежи и девойки, много от които взеха активно участие в съпротивителното движение като партизани и помагачи. В книгата си „Размирен край" на стр. 92, Петър Стоянов за РМС пише: „Към края на 30-те години особено бурен ръст отбелязва развитието на революционното движение в Церетелево. Ремсистите от това село бързо преодоляват сектантската ограниченост и в организацията, ръководена от Найден Керашки настъпи оживление. Увеличен бе броя на членовете на РМС. През пролетта на 1939 г. РМС в Церетелево броеше повече от 30

членове - най-авторитетните младежи на селото, а Найден Керашки, Гено Карамански, Петър Стоянов и други, се ползваха с уважението на цялото население. Церетелевските ремсисти съсредоточиха своята дейност в читалището. Тук те предаваха легален характер на всички събрания на младежите в селото. Често пъти младежката и партийната организация в това село провеждаха съвместни заседания и събрания по важни въпроси на тяхната дейност. Заедно агитираха за общинските и парламентарни избори, събираха средства за стачкуващи работници, за политическите затворници, за завръщането на българските интербригадисти от

Испания и пр. Ремсистите от селото организирваха коледувания и със събраните средства закупуваха книги и списания за читалището, плащаха на музиканти да свирят в селото в празнични дни. За обзавеждането на селското читалище, церетелевските ремсисти ползваха и приходите от театралната дейност на организацията в селото.

Партийната организация в селото е образувана преди РМС. По сведение на Никола Стоянов Даллийски, създаването на партийната организация става през есента на 1931 г. в дома на Никола Гургов. Присъствал е представител от гр. Съединение. Учредители на партийната организация стават: Никола Гургов, Никола Даллийски, Йордан Мараджийски, Илия Ив. Балев, Иван Генов /Команиза/, а по сведение на Иван Балев към учредителите са били и Иван Юруков и Стоимен Солаков, със секретар на организацията Никола Гургов. По-късно в организацията влизат Тодор Тонов, Стоян Танчев и Никола Станчев. Дейността й до и през време на съпротивата /1941 - 44 г./, се изразява в подпомагане на дейността на РМС, събиране и изпращане на храни и оръжие за партизаните, укриване на нелегални партийни деятели, провеждане на акции в подкрепа на нелегалната борба и т.н. На 9 септември 1944 г. един от първите кметове на селото става Никола Гургов - секретаря на партийната организация. След него за кметове и председатели на Общинския народен съвет от членовете на партийната организация са ставали: Стоян Иванов Танчев /Старика/ и Никола Станчев /Маджоолу/.

В първите години след 9 септември 1944 г. партийната организация взема активно участие в преустройството на селското стопанство в образуването, развитието и укрепването на местното кооперативно стопанство. И не случайно едни от неговите учредители и ръководители са членовете на партийната организация. Още от първите дни след социалистическата революция у нас, в село партията става главна ръководна сила в утвърждаване на новото, в обновяване на селото.

СЪПРОТИВИТЕЛНО ДВИЖЕНИЕ /1941-1944/

и капитализма

...р

В национален мащаб съпротивителното движение у нас е връхната точка на борбата на българския народ против фашизма

най-важната предпоставка за победата на социалистическата революция в България на 9 септември 1944 г. В тази борба загинаха стотици и хиляди верни народни синове и дъщери, победата бе извоювана с цената на много жертви.

Нашият край, включително и с. Церетелево взе активно участие в това движение. „За активизирането му, пише ген. П. Стоянов, роля изигра решението на районната партийна конференция, проведена в началото на м. юли 1941 г. в гр. Съединение, в присъствието на инструктора на Окръжния комитет на БКП в Пловдив - Найден Маслев, на секретаря на РК Стоян Паликрушев, на членовете на партийния комитет в Съединение и членовете на районния комитет, за започване на въоръжена борба против фашизма. След конференцията на районния комитет, подобна със същото решение се провежда и от РМС. Наскоро след провеждането на районната партийна конференция, Найден Маслев бе арестуван и осъден на дългогодишен затвор. На негово место идва Сотир Сотиров от Пазарджик, смел комунист, роден в 1912 г., член на партията от 1932 г. През м. октомври 1941 г. в завързала се престрелка го застига северно от с. Неделево в Церетелевско землище моторизирана полицейска команда и той пада убит."

През пролетта на 1942 г. се появяват и първите партизани от района - Александър Божилов от Калояново, Евгени Команов от Съединение и Петър Стоянов от Церетелево.

Др. Петър Стоянов е роден през 1921 г. Баща му почива, когато е бил на 12 г. Учи в началото в семинарията в Пловдив, но под влияние на Пенчо Плачков от Неделево става ремсист. Изключен е от семинарията, от смесената и мъжка гимназия,
завършва средно образование като частен ученик. Служи през 1941 и 1942 г. в 9-ти

пехотен полк в Пловдив. В смесената гимназия и в полка е секретар на РМС. В казармата е арестуван в конспиративна дейност, избягва от полковия затвор на 7 май 1942 и става партизанин в Чехларската чета. В началото на м. август 1942 г. двамата с Александър Божилов /Бойчо/ пристигат в Централна Средна гора, отправят се към Стрелча и създават партизанска чета. През есента на същата година, двамата се преместват в току що създадената Войняговска чета, която е действала по-близо до селищата на Съединение и Старо Железаре, създават Старожелезарската чета. За командир на тая чета е бил избран Петър Стоянов /Карата/. В началото на 1943 г., след победата на Съветската армия в Сталинградската битка, партизанското движение във Втори ВОЗ е в подем. В края на март 1943 г., презимувалите по селата бивши партизани от Войняговската чета от селищата на Съединение и Старо Железаре, създават Старожелезарската чета. През лятото тази чета бързо се разраства. В края на лятото излизат партизани Стоян Танчев /Старика/ от Церетелево, Васил Неделев /Савата/ от Неделево и др. През същото време четата се разделя на две: едната под ръководството на бившия секретар на РК на Старожелезарския район Тодор Пашкулов с район на действие Хисаря - Старо Железаре, а другата под командването на П. Стоянов /Карата/ заминава на запад към Стрелча - Красново Кръстевич. По това време става и временното обединяване на четите на Т. Пашкулов /Игликов/ с четата на Карата и Стрелчанската чета. За командир на обединения отряд е избран Карата, за комисар Стоян Мичев от Стрелча. На отряда е присвоено името „Георги Бенковски". Същият **този** отряд на 27 октомври превзема Кръстевич, на 7 ноември Душанци **и** в края на годината Стрелча. По това време, а именно в края на 1943 г. в отряд„Г. Бенковски" идва като партизанин и Тодор Тонов /Стефан/ от Церетелево. От края на 1943 г. до март 1944 г. отрядът зимува в землянката в местността „Барикадите". На 23 и 24 март 1944 г. отряд „Г. Бенковски" и чета „Бачо Киро" от отряд „Чавдар" нападат Копривщица и го овладяват. След тази акция Карата напуска отряда и с около 20 партизани от полските села и

ае

полагат основите на Трета дружина във Втора средногорска бригада„В. Левски", а именно дружина „Стефан Караджа". Това става в началото на април 1944 г. От същата дружина през лятото на 1944 г. се създава и Четвърта дружина, Иван Арабаджията", действаща в полските села и известна под името „Полската

дружина". По това време, а именно на 17 май, под ръководството на Карата с 12 партизани се провежда акция за завземане на полицейския участък в Старосел. На 28 май с 15 партизани от същата дружина, под ръководството също на Карата овладяват Старо Железаре. Най-голяма бойна **акция**, най- голямото сражение, както пише в своите спомени ген. П. Стоянов, водено по време на три годишното съществуване на Втора Средногорска бригада „В. Левски", е повторното нападение на Старосел на 9 юли 1944 г. Това нападение се извършва от Трета дружина „Стефан Караджа" във взаимодействие с отряд „Г. Бенковски". В акцията са участвали повече от 100 партизани, най-добре обучените и въоръжени. Същата се е ръководела от Карата. В Боя загиват 8 партизани и голям брой врагове на народната борба. Проведената акция изиграва огромна роля. Парализира дейността на местните органи на властта в селата северно от гр. Пловдив.

През пролетта на 1944 г. от 9 пехотен полк, разположен в с. Строево избягват в Средна гора като войници Георги Стоянов Боев /Желязко/, Стоян Георгиев Тотев /Янко/ и Стоян Николов Даллийски /Андрея/. През същия период излизат в Балкана и стават партизани Атанас Ганчев, Борислав Цончев, Гено Карамански, Димитър Хр. Кекеришки, Димитър Солаков, Делко Иванов, Илия Солаков, Костадин Ив. Кирашки, Марин Ил. Митов, Никола М. Грошев, Петър Тод. Карамански, Петко Ил. Моллов, Стоян Балев, Тодор Ив. Кирашки, Тодор Хр. Койчев, Найден Керашки, Тодор Маринов, Тодор Моллов. През същото време като войник при югославските партизани отива Тодор Митов Лесков също от Церетелево. Политзатворници и концлагеристи от селото са Илия Митов, Никола Д. Салапатийски, Рангел Комитов и Рангел Маджев. Ятаци са голяма част от хората в с. Церетелево. Такива са Атанас Ник. Даллийски, Анастасия Дим. Балева, Александър Михайлов, Марин Ник. Митов, Боно К. Бабачев, Бояна Солакова, Велика

Солакова, Гена Зайкова, Георги Балев, Дона Стоилова, Дафина Керашка, Елена Грошева, Запряна Балева, Запрян Глухарски, Иван К. Кирашки, Иван Хаджийски, Иван Станчев, Илия Балев, Иван Балев, Иван М. Керашки, Мария Тотева, Мария Танчева, Николай Балев, Никола Цакалски, Никола Станчев, Никола Гургов, Ненчо Величков, Никола Даллийски, Петър Даллийски, Стоил Ив. Станчев, Стоян Солаков, Стоян Терзийски, д-р Стоян Йонков, Тодор Зайков, Цона Тонова. Най-активни ятаци са Никола Ив. Станчев, Дафина Керашка, Иван Балев и др.

Ще споделя някои спомени на бивши партизани и ятаци от селото, които са интересни за онова време и заслужават внимание.

1. Стоян Николов Даллийски: „Член на РМС станах през 1939 г.

   Бяхме разпределени на групи по 4-5 души за четене на книги с прогресивно съдържание. За отговорник на нашата група бе определен Гено Карамански. В групата бяхме Запрян Глухарски, Атанас Ганчев, аз и Гено. Гено ни четеше книгите и колективно обсъждахме съдържанието им. За кратко време в РМС привлякохме към 30 души младежи. През 1941 г. отидох войник. През 1941-42 г. бях в казармата в Смолян. На едно младежко събиране у Найден Керашки, Карата ни каза да се държим добре с началството, за да работим сред войниците по- спокойно. След това отидох на турската граница. През м. декември 1941 г. ме свалиха от турската граница, взеха сведение за мене от село и ме изпратиха в Македония на границата. През декември 1942 г. ме уволниха. Стоях в къщи през зимата. През февруари 1943 г. ме взеха запас. През пролетта на 1944 г. за втори път в с. Строево в 9 пехотен полк. Преди да замина последния път запас се срещнах с Карата, Бойчо и Фантома в м. „Каваклъка". Карата ми каза, че сме нужни и там в казармата. След тази среща заминах за Строево. Там имах леля. Подготвяхме се за бягане. От Церетелево бяхме 6 души - Желязко, Марин, Янко, аз, Апостол Челебийски и Тодор Михайлов. Желязко **и** Марин взеха една картечница от тяхната рота и я заровихме в едно торище. Двамата Апостол Челебийски и Тодор Михайлов се отказаха от бягството. Уплашихме се Апостол да не ни издаде и не успяхме да вземем картечницата. Това стана през юли 1944 г. Вечерта след проверка напуснахме четиримата / аз, Марин, Желязко и Янко/ полка и поехме към Балкана. Посрещнати бяхме на „Калето". Там бяха Карата, хора от ЦК и други другари около 30 души. От там всички заминахме към язовира. По това време забелязахме, че отдолу идва много войска. След като се стъмни поехме за Балкана /Средна гора/. Там ни разпределиха на групи и след това ни изпратиха в полето в състава на

Полската дружина. Наскоро ни съобщиха, че 60 - 70 коли от с.Любен ще карат сено в Съединение за германците. Наредиха ни да го запалим. Маскирахме се близо до шосето под с. Любен към Правище и зачакахме. Към 9 часа сутринта започнаха да идват колите една след друга. Към Баа дере /това е местото под с. Любен към Съединение/ отклонихме към 40 коли. Събрахме хората и Савата им говори около 10 минути, след което запалихме сеното. След 1 - 2 часа дойде войската, но не ни откри. Войнишките дрехи, с които бях облечен ни помогнаха. На другия ден се придвижихме към Данова могила, ОКОЛО Барата. Седнахме накрая на гората до ливадите. Към 10-11 часа гледаме идва човек от към Ново Железаре с коса и хляб. Дойде при нас и ни запита: „Какво правите бе, войничета? Вчера бяхте много, а сега сте останали малко." Казахме му, че не сме войници, а партизани. Уплаши се тоя човек *и* поиска веднага да си отива. Предложихме му да тръгне с нас - отказа.

ру

Оставихме го при нас до залез слънце и след това го освободихме. През цялото време, докато си отиваше все обръщаше глава към нас и като измина 100 - 150 метра с бяг тръгна към селото си. Може би си е мислил, че ще го убием, затова и побегна."

2. Тодор Ив. Кирашки: Роден съм през 1921 г. До 1941 г. не членувах в РМС. По-големият ми брат имаше връзка с РМС. През 1941 г. ме взеха войник в 51 полк в Скопие. Там се свързах с едно католиче, което ми говореше за югославските партизани. Пуснаха ме в отпуск. Свързах се с партизаните от нашия край. През м. март 1943 г. се уволних. През април следващата година ме повикаха запас и с Делко към

Каръмджовите върби поехме за Балкана. Горе ни разпределиха. Мене ме разпределиха в Полската група с отдел. к-р Аз и район на действие Старосел и Елешница. Участвал съм в 6-7 акции. Първата бе *в* Старосел, после в Душанци, в Божидар и т.н. При акцията на 9 полк бяхме 7 души бойна група. Като видяхме, че насреща идва много войска, качих се на едно дърво. Разбрах, че спасение няма да има и реших

ще бягам през кордона войници. По-добре да ме убият, отколкото жив да ме хванат. Слязох от дървото и бегом минах през кордон от войници. Стреляха ме с 3 картечници, но не ме улучиха. Към 1 часа на обед бях на„Калето". Отидох си до вкъщи и след това отидох пак в Балкана. След 9 септември 1944 г. като ранен не отидох на фронта. Бях в милицията. 3. Никола Иванов Станчев /Маджоолу/: „Роден съм в

1901 г. Първо бях земеделец. Станах убиец. В затвора попаднах сред политически затворници. Помня Найден Маслев в Пловдивския затвор и Иван Димитров от Кичук Париж, Пловдив. В 1931 г. се образува партията в село с дядо Кото. Като излязох от затвора се свързах с Иван Димитров. Той ми даде книгата „Гибелта на капитализма". Дадох я на Найден.

След това започнах работа с Найден, Старика, Тодор Тонов и Гено. Станах ятак. Влязох във връзка с Рангел кръчмаря, Тодор Пашкулов от Старо Железаре. Дъбов бе в моята къща нелегален. Вкъщи са идвали болни нелегални. Гледаше ги моята баба. Един от тях беше и Бойчо от Калояново. Стоян доктора от село идваше да го лекува. Преди да избяга, Тодор Пашкулов ми възложи да взема Христо Бабеков с още двама другари от Карловската група. Срещата стана при чешмата. Един от тях предадох в Голям Чардак, а другите двама на Рангел кръчмаря. Последните отиват в една сая в карловските села. Христо Бабеков се предава, а другия се самоубива. Той предаде хора от Г. Конаре и Ст. Железаре. Един ден Иван Балев доведе Карата. Не го приех. Заплаши ме кьоравия Иван - секретар бирника по онова време в село. Един ден с бай Кото предадохме брашно на войниците, които избягаха от казармата на Андрея и Янко. Поддържах постоянна връзка като ятак с Г. Чардак и Ст. Железаре. На 9 септември 1944 г. правихме угощение с партизаните. Присъстваха на това тържество Спартак и Дъбов. В ТКЗС стоях бригадир, в съвета бях и председател. *4.* Иван Митров Керашки: „Роден съм в 1900 г. Бях ятак на партизаните. В читалището преди 9 септември 1944 г. участваха предимно младежи. Никола Попов и Коста Попов кръстиха читалището на името на техния дядо Иван Найденов. През 1942/43 г. се образуваха общите хармани. Аз бях пазач на харманите. Учих Рангел Каръмджов, Димитър Ванков и Илия Ванков да укриват житото. В село се образува нелегална група. Един ден отидох в "Лозан" да сека една върба. При мен дойде Иванчо на Маджоолу. Каза ми, че се е самоубил Боно Костадинов Бабачев. Излязох към кръчмата и зачух, че вината се насочва към Койчо Митърчов. Това направи Колю Попов, защото до мястото, където се е самоубил Боно е лозето на Койчо. Една вечер Найден, Гено, Костадин Керашки, Тодор Тонов, Стоил Станчев и аз отидохме до чешмата на Барата. Трябваше да се срещнем с Тодор Пашкулов. Той обаче не дойде и ние се върнахме. Това ми беше първата връзка с нелегалните. Друг случай: Един ден също по вечеря, до къщи дойде Малкия /на Стоян Г. Балев/ баща му и ми каза да занеса брашно на "Имача". Там щели да

чакат нелегалните от село - Старика и Желязко. Занесох и им предадох брашното.

Искаха и газ, за да запалят бомбите в Царимир. След един ден на Малкия баща му пак дойде при мен и ми каза, че Иван Команиза ще донесе брашно да го донеса на партизаните на същото място. Но Команиза се уплаши. Тогава взех брашно от къщи и го занесох. Там чакаха Делко и Васил. По това време брашно донесе и Маджоолу. Като се прибрах, видях, че в селото има часовой. Върнах се и предупредих Маджоолу. На другия ден същите се обадиха, че нямат хляб. Отидох на нивата и почнах да ора. Излезе Делко и взе хляба. Предупредих го, че има войници. Казал им бе и

Маджоолу

5. Иван Илиев Балев: "Малък бях тогава, но като сега си спомням, че хората, които образуваха партията в село, се събраха в плевнята на дядо Кото и в нашия обор. Спомням си, че на едно от събранията ме пратиха да викам бай Иван Юруков. На събранието беше и Стоимен Солаков, на Тимина /Стоян Ст. Солаков/ баща му. До 19 май 1934 г., учредителите на партията редовно се събираха, защото и баща ми участваше в тия сбирки. През есента на 1937 г., един ден бай Иван Юруков ми донесе три книжки и ми поръча да ги прочета. Това бяха книгите „Как се избра и работи селския комитет в с. Стожерово, Свищовско", „Класа против класа" и "Развитието и гибелта на

капитализма" от Плеханов. В края на 1937 и началото на 1938 г. ги прочетох. Извика ме един ден Найден Керашки и отидохме в читалището, което беше в къщата на Георги Челебийски. И така започнахме да четем книгите: Найден, аз, Тимина и Янко. Един ден всички отидохме при Пенчо Плачков в старата им къща в Неделево. Говорихме върху съдържанието на книгите, питахме го за РМС и се прибрахме. След известно време, в края на м. август или началото на м. септември 1938 г. до гьола край реката Найден, Гено, Димитър Солаков, Стоян Терзийски, Николай Балев, Стоян Солаков, Янко, аз и

Карата, разгледахме книгата „Организация, структора и задачи на РМС". Карата я прочете. Избрахме ръководство. Секретар стана Найден, касиер - Янко, аз библиотекар до есента на 1939 г. След това организацията се разрасна и обособи в три групи. Найден за секретар и отговорник на едната група, Стоян Терзийски на втората, аз на третата. През 1941/42 г. секретар на РМС стана Стоян Терзийски. Найден беше войник. През 1942/43 г. секретар бях аз. През 1943 г. отидох войник. От 1942 г. започнахме работа по набиране на хора за участие в съпротивата. През юли и началото на август 1942 г. под Христосковия орех в „Орешака", проведохме среща с Карата и Марко Мишинков, които бяха нелегални от началото на май. Бяхме аз, Маджоолу, Старика и Боно К. Бабачев. За връзките ми с Карата: Известно време след като избяга от казармата, Карата се укриваше в Пловдив у Георги Йовков. После замина в Чехларската чета и от есента на 1942 г. дойде в село. После дойде и Кръстю Вълчинов от Цалапица със Савата от Неделево. Един ден дойде у нас Савата и ми каза: „Вземи обувките на Петър, Кръстю да му ги занесе! Известно време тримата /Карата, Кр. Вълчинов и Савата/ бяха на „Калето". Ходихме аз, Ив. Станчев, Найден и Т. Тонов при тях. През октомври 1942 г. решиха да отидат в Средна гора, но нямаше подслон и 11 души решиха да заминат за отряд „Антон Иванов". Занесох шаяк на бай Георги Гайдаджиев да ушие панталон на Карата. До тогава той беше с войнишки дрехи. Мама му гори дрехите. Карата взе от нас Ямурлук и храна и тръгна. Пое ги Стоян Паликрушев от Съединение. Срещата е била определена с представител на отряд „Антон Иванов" към Пещера, **към** с. Бяга. На моста на Стара река до с. Исперихово е имало засада. Откриват ги и те се пръскат, като се уговорили следващия ден къде да се съберат. Водил ги е Никола Вълчинов секретаря на партийната организация в с. Цалапица. Заловен е партизанина Кръстю - ученик от с. Свежен, Карловско. Срещата с антонивановци се проваля и те се връщат обратно. Завалява сняг. Пръскат се. Марко Мишинков отива в с. Ст. Железаре. Бабеков залавят в кошара край Карлово. Карата дойде у нас. Стоя

няколко дена и замина за Любен у калеко Тоно. Намерих го на къра, поговорихме си и се съгласи да го приеме. Казах това на Карата. Дойде у нас и баба Йордана /майка му/, казахме и на нея. Към 10.30-11.00 ч. в началото на декември минахме през „Лозана". Беше тъмно, преваляваше сняг, минахме реката, завихме към мандрата. На Ванковата вада до един бряст имахме среща с Пенчо Плачков. Пенчо не дойде. Продължихме към любенския гаджин и от там у калеко. Чакаха ни калеко и леля. Ръкувахме се. Дойде на вратата и Танчо. Кръстихме го Гаврик. Казах му, че това е мой приятел, а той ми вика: „Баа, какво ме лъжеш, това е попа Петър". И тогава му казах, че е той и е избягал от казармата. Тук Карата кара зимата до началото на май 1943 г. През това време /м. февруари 1943 г./ Старика доведе у нас Спартак от Кашилите от Г. Чардак. Два дена стоя у нас. Беше окъсан. Нашите му дадоха фанела, панталон, бельо и го облякоха. Обадих на Карата и той дойде у нас. Видяха се със Спартак. От къщи и двамата заминаха за Любен, от там Спартак за М. Крушево, където стоя около 25 дена. По това време с дядо Димитър закарахме до М. Крушево половин чувал брашно, 1 агне и малко сланина. Имаха идея да се свържат със Стрелчанската група. След това Карата дойде у нас и поръча да доведа от М. Крушево Спартак. Отидох до М. Крушево и му казах за среща с Карата при Перушановата воденица. Срещата се състоя. Спартак след това замина за Пловдив. Карата остана у калеко. След време Карата излезе в м. „Разглобаница". Една нощ се срещат с бай Стоил, по-късно с Тобията и с Димитър Пипонски. Нощно време често ходихме с Найден и Старика да го пазим. Към средата на м. май 1943 г. със Старика му носихме и череши от Доксовата градина. По това време от Г. Чардак доведоха у

Найден Карата от Старозагорско. На „Калето" се събраха Карата, Карата от Старозагорско и Тодор Тотев от Царацово. Стояха 25 дена. През ден им носех ядене. Всеки ден валеше през юни 1943 г. След това Двамата заминаха, а Т. Тотев заведох в М. Чардак, понеже беше болен.

ТКЗС „ГРАНИТ,

Едно от първите кооперативни стопанства в Пловдивски окръг, след това на Ръжево Конаре, бе кооперативното стопанство в с. Церетелево, образувано през есента на 1945 г.

Група бивши партизани и комунисти, Найден Керашки, Никола Гургов, Стоян Танчев, Георги Стоянов Боев, Иван М. Керашки, Стоян Г. Тотев, Стоян Солаков, Гено Карамански, братя Ганчеви и други, общо 69 души се събират в сградата на общинската управа и решават да образуват кооперативно стопанство като отдел към местната кредитна кооперация "Победа", чиито учредител и председател е старият комунист Никола Ил. Гургов /дядо Кото/. Кредитната кооперация „Победа" е образувана през март 1945 г. с управителен съвет: председател - Никола Ил. Гургов, касиер-счетоводител - Георги Ат. Боев и членове - Иван Геров, Стоян Боев, Димитър Ванков и Стефан Станчев. Първият магазин е бил в къщата на Челебиите, а магазинер Стоян Ив. Терзийски. Образуването на кооперативното стопанство става в един октомврийски ден на 1945 г. Скоро към първите ентусиасти се присъединяват още около 30 души и така се поставят основите на кооперативното стопанство в с. Церетелево с 99 члена учредители и 166 000 лв. дялов капитал. За председател на стопанството е избран Георги Иванов Комитов и счетоводител Рад Балев Бакалов от с. Елешница, съседно на Церетелево село, ликвидирано след построяването на язовир "Пясъчник". Земята на кооператорите учредители е разпределена на 17 парцела. По-нататък в спомените си Иван М. Керашки казва: „Заехме се с Георги Комитов да обменяме нивите. Помагаха ни Янко от учредителите и Атанас Златанов от частните стопани. Това продължи цялата зима. Дирекцията на земите в Пловдив изпрати двама контрольори да проверят как сме направили замяната, тъй като имаше оплаквания от наши хора, които не бяха още кооператори, че не им са дадени подходящи ниви. Контрольорите огледаха работата с молбите на недоволните и намалиха броя на парцелите от 17 на 7.

Какви култури отглеждахме? Житни /пшеница, ръж и ечемик/, памук, тютюн, зеле, домати, пипер, краставици, кромид лук, слънчоглед, патладжан,

бостан, фасул, фий. Нормите за работа на кооператорите ги определяхме ние на общо кооперативно събрание, земята за посев се подготвяше с дървеното орало. Всички практики по отглеждането на културите ставаха на ръка. През есента на 1946 г. се проведе нов избор. За председател на стопанството бе избран Найден Керашки, за подпредседател избраха мене /Иван М. Керашки/. Есента сяхме, на другата година жънахме. Съобщиха ни, че ни се отпуска трактор, който трябваше да получим от Варна. Повикахме Апостол Мишляшки и с него го докарахме. С трактора есента на 1946 г. изорахме нивите. Обори нямахме. Използвахме частни сгради на Генов Стоян, на Бошняка и на други. Житото раздадохме на хората срещу заработката и рентата на земята." През пролетта на 1947 г. /6 и 7 април/ се проведе общо кооперативно събрание. За председател на кооперативното стопанство е избран Иван М. Керашки. На същото събрание се решава да се закупят за нуждите на стопанството и първите камиони. Взеха се "Газката" и „Реното" с шофьори - Спиридон Марков от с. Любен и Стоян Г. Балев от Церетелево. През 1948 г. м. март за председател отново е избран Найден Керашки. На същото общо кооперативно събрание са гласувани и е прието заплащането на ръководните кадри и е определен минимума трудодни, които трябва да заработи всеки кооператор за годината. Така на председателя на стопанския съвет е гласувано заплащане в трудодни - 280, на домакина - 250, на бригадирите по 230 и на счетоводителя възнаграждение върху заплатата 50 трудодни. Всеки кооператор е трябвало да заработи за годината: мъжете - от 18 до 50 г. 180 трудодни и от 50 до 60 г. - 50 трудодни. На жените: от 15 до 17 г. - 80 трудодни, от 18 до 45 г. 100 трудодни и от 45 до 50 г. - 60 трудодни. През 1949 г. /13 ноември/ за председател на стопанския съвет е избран Тодор Маринов и за счетоводител Пено Н. Гургов. През 1951 г. /20 февруари/ **за** председател на кооперативното стопанство отново е избран Найден Керашки и членове на стопанския съвет: Тодор Маринов, Илия Солаков, Рангел Г. Стоянчев, Тодор Ванков, Стоян Терзийски и Георги Н. Мишляшки. През периода 1952-55 г. председател на кооперативното стопанство е Тодор Маринов. През 1956 г. /18 януари/ за председател е избран Найден Керашки със счетоводител Георги Ат. Боев. На 24 декември същата година става обединяването на кооперативното стопанство с това на с. Неделево. За председател на обединеното кооперативно стопанство е избран Найден Керашки и за членове Тодор Маринов, Илия Солаков и

Петър Колев от Церетелево; Ненчо Марков, Славчо Чапкънов и Петко Цвятков от с. Неделево. За контролен съвет Андон Малаков от Неделево за председател и за членове - П. Мишляшки, Илия Бабачев и Петко Попов от Церетелево. На 16 декември 1957 г. става обединяването и със с. Любен. За председател става също Найден Керашки. Утвърдени са и трима заместник председатели: Тодор Маринов за Церетелево, Дойчо Дойчев за Неделево и Рангел Пирянков за Любен. В управителния съвет за членове са избрани: Ненчо Марков и Славчо Чапкънов от Неделево, Петър Колев и Илия Бабачев от Церетелево, Стоян М. Минчев и Петко Величков от Любен. През 1958 г. се извършва голямото обединяване на кооперативното стопанство, в което са включени и селата Г. Чардак, М. Чардак, Царимир, Елешница, Беловица и Красново. Това обединение се оказва нецелесъобразно и след няколко месеца беше разкрупнено. В обединеното кооперативно стопанство остават селата Церетелево, Неделево и Любен и присъединилите се стопанства от Царимир и Елешница. През този период се създава и общинския партиен комитет. Секретар на същия от 28 октомври 1958 до 1961 г. е Найден Керашки. За председател на кооперативното стопанство е избран Гено Карамански, който работи до края на 1960 г. През 1961 г. за председател на ОТКЗС е избран Найден Керашки, за главен счетоводител Илия Самоковарев от Неделево, за секретар на Общинския партиен комитет Рангел Г. Пирянков от Любен. През 1965 г. се провежда честване на 20 годишнината на ТКЗС с. Церетелево. През 1970 г. за председател на ОТКЗС е избран Никола Салапатийски. Същата година се чества и 25 годишнината от образуването на стопанството, което от 1956 г. носи вече името „Зора на комунизма" със седалище с.
Церетелево. Доклад на тържественото събрание изнася Никола Салапатийски - председател на същото. През 1958 г. се създава в м. "Джамията", Неделевско землище и ремонтната база за ремонт на селскостопанска техника и инвентар с началник на базата Стоян Г. Балев /Малкия/. Все по същото време се поставя началото и на автоколоната, помещаваща се в сградата на цех 166 в Церетелево с диспечер Рангел Петков Стоянчев. След време автоколоната се премества до ремонтната база в Неделевско землище. В помощ на кооперативното стопанство за сушене на тютюна е построена и тютюносушилнята с два хангара от по 10 камери, намираща се срещу ремонтната база с началник Никола Н. Керашки. В първите години, до масовизацията през 1950 г., работата в кооперативното стопанство се

провежда трудно. Липсва опит в работата, крайно недостатъчни са материалната база, техниката, в следствие на което заплащането на кооператорите е слабо, особено с парите. Част **от** по-заможните хора от селото, които са вън от стопанството, агитират под влияние на тогавашната опозиция по-бедните хора влезли в стопанството да го напуснат, с което трудностите в укрепването му се увеличават. Във връзка с тези трудности, Тодор Маринов, тогава член на управителния съвет, казва: „Някои кооператори под влияние на вражеската опозиция, разграбваха нивите си от блоковете на ТКЗС. За такива прояви бяха изключени 14 кооператори. Същите станаха кооператори след масовизацията в село през 1950 г. В полската работа помощ ни оказваше Никола Д. Салапатийски, който по това време следваше." За разобличаване агитацията на вражеската опозиция и действията на някои местни частни стопани, които агитираха да не се влиза в кооперативното стопанство, роля изигра по това време издаването на говорящия стършел в селото с редактори Стоимен Г. Комитов, Рангел Г. Стоянчев, Костадин Илиев Кирашки. Предаването се водеше всяка седмица редовно в продължение на няколко години. Стопанският съвет със съдействието на партийното и административното ръководство намери сили да се справи с възникналите трудности. През този период се построява в стопанския двор фурната за печене на хляб и канцелария над
нея за счетоводния персонал и заседанията на стопанския съвет. Строят се обори за работния добитък, саи за овцете, навеси за грубия фураж, навес за ремонта на машините и пр. Първи трактористи от есента на 1947 г. стават Спиридон Марков Ганчев от Любен и Иван Н. Станчев от Церетелево. От 1948 г. след 6 месеца курсове, за трактористи са назначени: запрян Ат. Боев и Илия Ганчев. Тракторист по това време става и Запрян Глухарски. През 1948 г. за шофьори на закупените коли, Реното и Газката, стават Спиридон Марков, който напуска трактора и Стоян Балев /Малкия/. По-късно шофьор става и Илия Ганчев. За счетоводители на стопанството до обединението с Неделево през 1956 г. са назначени: Рад Балев Бакалов от Елешница. След него счетоводители стават Пено Н. Гургов и Георги Ат. Боев и Двамата от Церетелево. След обединението с Неделево, Любен и Царимир, за главен счетоводител е назначен Илия К.

Самоковарев от Неделево и за счетоводители Георги Ат. Боев от Церетелево, Христо Малинов от Любен, Димитър Калайджиев от Царимир и Запрян Ат. Боев от

Церетелево. В кооперативното стопанство до обединението с Неделево се създават три бригади

две полевъдни и една животновъдна. За бригадири в полевъдните бригади са били избирани: Илия Иванов Пръдлашки, Илия Солаков, Манол Грошев, Атанас Калански, Петър Ганчев, Атанас Карамански, Мария Тотева, Гана Ив. Балева и Запряна Глухарска. В животновъдната бригада бригадири са били: Георги Ст. Боев /Желязко/ и Георги Цончев. Всяка бригада се е състояла от по няколко звена /обикновено 3- 4/. Звеноводки са били Дафина Керашка, Мария Тотева, Тодора Бабачева, Олга Боева **и** др. След обединението със селата Неделево, Любен и Царимир, което завършва през 1959 г., обединеното кооперативно стопанство укрепва. Управителния съвет преодолява първите трудности, добива опит в работата, укрепва материалната база, увеличават се добивите, а заедно с това и доходите на кооператорите. Построява се през 1962 г. административната сграда на кооперативното стопанство в центъра на селото на мястото на някогашната кръчма на Тачката /Александър Танчев Ефендев/. След 1959 г. в управлението на стопанството навлизат нови кадри, специалисти агрономи, счетоводители и плановици, като Костадин Барев, Рангел
Джамбазов, Павел Марков, Иван Тютюков от Царимир, Таню Стайковски от Неделево, Рангел Пирянков от Любен като партиен работник и др. Стопанството се специализира и в областта на зеленчуците. Започна машинно да се засаждат доматите, пипера, патладжана, тютюна и други интензивни култури. Секцията в с. Церетелево с бригадир Иван Генов Терзийски - агроном, се специализира в отглеждането на патладжан. За целта на м. „Имача" бе построен специален навес и съоръжения за разтоварване и товарене на продукцията в насипно състояние на камионите. През 1971 г. се създадоха АПК. Такъв комплекс бе създаден за нашите кооперативни стопанства от района в гр. Съединение, с което се създаде и нова организация в кооперативните стопанства, под името клонови стопанства към АПК. За председател на Клоновото стопанство с център с. Церетелево бе назначен Вълю Филипов, гл. счетоводител Илия Самоковарев, партиен секретар Илия 3. Боев и гл. агроном Павел Марков. През 1984 г. клоновото стопанство се ликвидира и на негово място създадоха три бригади: една зеленчукова, обединяваща селата Церетелево и Неделево с бригадир Костадин Барев, една комплексна със седалище Царимир и бригадир Спас Чобанов и трета - втора комплексна със седалище Любен и бригадир

Павел Марков. През 1986 г. с център с. Церетелево бе създадена една комплексна бригада, обхващаща селата Церетелево и Неделево с бригадир Тодор Геройски, в Любен втора такава с бригадир Павел Марков и в Царимир трета такава с бригадир Спас Чобанов. През 1987 г. се премина към нова организация. На мястото на трите бригади в района на Церетелево се създаде само една бригада, която обхвана селата Церетелево, Неделево, Любен и Царимир с бригадир Павел Марков, гл. счетоводител Рангел Джамбазов, гл. планови Таню Стайковски и председател на партийните секретари от бригадата Петър Челебийски. През 1988 г. организацията на работа в

селското стопанство се запазва.

Има ли в настоящия момент проблеми в селското стопанство? На първо място това е проблема с работната ръка. Поради ниското заплащане в селското стопанство, младите хора напуснаха селата и се установиха на работа в окръжния град Пловдив. За сега хора за произвеждане на продукцията все още има, но за нейното прибиране, имам предвид най-вече зеленчуците, местна работна ръка няма достатъчно. Използват се ученически и студентски бригади и акордната система за прибиране на продукцията. На второ място идва техниката. Същата в момента е доста износена, липсват и доста резервни части, нова техника малко се доставя. Недостатъчни са и механизаторите за работа, особено за по-леките машини.

За успехите в селското стопанство на територията на с. Церетелево, говорят и многобройните награди и отличия, присъдени от партията, правителството и висшестоящите организации на кооперативното стопанство като цяло, на отделни бригади, работници и ръководители. Само от с. Церетелево са наградени с орден „Г. Димитров" и златна звезда на герой на социалистическия труд Найден М. Керашки - дългогодишен председател на кооперативното стопанство; с бронзов орден на труда - Мито Йорданов Гушмашки, Николай Стойнов Балев, Стоил Иванов Станчев, Цончо Костадинов Анчев; с медал за трудово отличие - Георги Ат. Боев и със златна значка от МЗ- Иван Тодоров Цакалски.

деленны
е

ЦЕРЕТЕЛЕВО ДНЕС

Тръгнеш ли по шосето от с. Неделево към с. Церетелево, което разстояние е само 1 километър, от ляво ще видите сградите на Ремонтната база и Автоколоната, от дясно Тютюносушилнята на АПК с 26 камери. По-долу от лява страна на шосето е районната мандра и на север от нея помпената станция, която дава питейна вода на двете села. Движейки се по шосето пред погледа е р. Пясъчник със своя железен мост, докаран от Петричкия край, по който личат следите от Междусъюзническата и Първата световна война. Левият бряг на реката от Читашката могила край училището до м. „Лозана" е залесен с върби и тополи. В миналото преди изграждане на язовир „Пясъчник" същите са укротявали пролет и есен буйните води на реката и предпазвали къщите в близост до реката от наводнения. Пролет и лете днес левия бряг на реката е чуден с надвисналите над речното корито върби. Преминем ли железният мост на реката е домът на Стоян Иванов Танчев /Старика/ - един от първите партизани в селото, а по-нататък до него е тоя на Тодор Маринов също партизанин, след когото следва до улицата за училището дома на стария кръчмар Апостол Тонов /Бошняка/. От дясно е вилата на проф. д-р Стоян Ал. Йонков и къщата на Петко Николов Челебийски. Първата улица в ляво води към училището и стопанския двор на кооперативното стопанство. От лявата страна на улицата са къщите на Никола Ив. Комитов и на сина му Кръстю, на Илия Атанасов /Далаверата/, на Делко Иванов /Казака/, на Петър Гюров, на Ганчо Караиванов, на Никола Караиванов, на Костадин Чобаров, на Петко Ил. Кирашки, на Александър Тодоров Тонов и на Запрян Каръмджов. От дясно Аптеката, къщата на Запрян Терзийски, на Стоимен Солаков, на Боно Солаков, на братята Петър и Христо Колеви /Димеците/, на Стоил Стоилов. По-нататък към стопанския двор на кооперативното стопанство от ляво е дърводелската работилница на стопанството с отговорник Костадин Койчев Иков, до нея до самия бряг на реката - Читашката могила, а от дясно училището.

В центъра на селото на мястото на стария селски мегдан се намира хубав парк с декоративни дървета, храсти и зелени площи. В северната част на същия извисява снага хубав белокаменен паметник на загиналите в борбата против фашизма и капитализма и в Отечествената борба местни жители, построен през 1986 г. с помощи от населението. Първа копка за построяване на паметника са направили бившите партизани от селото Стоян Иванов Танчев /Старика/ и Илия Стефанов Солаков /Филип/. Около парка на север от него се издига сградата на Здравния дом, на изток е сградата на кооперативното стопанство и втора сграда на кооперацията с два магазина, с ресторант и пивница, на юг сградата на Кметството и Пощенската станция, а на запад се издига величествената сграда на Читалището и в близост до него, само до шосето павилион за книжарски стоки с бръснарница и чакалня, както и новата сладкарница.

Целият жилищен фонд в селото е обновен. И помен няма от старите ниски и прихлупени кирпичени къщи. Всичко е ново и с тухли и цимент направено. Много от улиците са асфалтирани. В югоизточния край на селото се намират ДП „Редки метали", цех 157 и 1660. В югозападния край на селото е целодневната детска градина, помещаваща се в ремонтираното жилище на някогашния местен богаташ Стоян Генов.

До 1950 г. хората в селото не познаваха миграцията. стремеж да се отива към големия град нямаше. Селото тогава броеше над 1000-1200 жители. Кооперативното стопанство разполагаше с работна ръка, в селото имаше много млади хора и деца, а това правеше живота на хората по-разнообразен, по-приятен **и** по-хубав. Много от старите обичаи като честването на именни дни, коледуването по нова година и лазаруването през пролетта от младежите и децата по линия на комсомола и училището, създаваха по-голяма радост в бита на хората. Минаха 10-15 години и миграцията към големия град се усили, броя на младите хора в село намаля, изоставиха се много от местните традиции /празници и обичаи/, живота стана по- беден и еднообразен. По селския мегдан започнаха да се срещат по-често стари хора, особено през топлите дни. Ще се видят в парка едни седнали на пейките да си приказват, други да играят на карти, трети на коран. Млади хора няма, или ако все пак са останали някои, то те са на

полето на работа в кооперативното стопанство. През тези години /1960 - 1988/ по площада, в бръснарницата или в клуба на пенсионера, можеше да видим: дядо Илия Балев /Чинара/, дядо Иван Анчев /Вачока/, бай Серафим, Петър Боев /Петърчо/, дядо Делко Атанасов /Питропа/, Петко Арабаджийски /Рабаджията/, бай Стоян Митърчев, Никола Комитов, Тодор Комитов, Костадин Анчев /Кодика/, Илия Солаков /Филип/, Георги Ст. Боев /Желязко/, Иван М. Керашки /Кокито/, Иван Керашки /Керака/, Илия Керашки /Илкана/, дядо Костадин Иков, дядо Атанас Митърчев, дядо Дончо Салапатийски, Петър Ганчев, Никола Челебийски, Петър Карамански, Никола Даллийски, Стоян Ив. Танчев /Старика/, Манол Грошев и др.

Днес много от тези хора си отидоха. Няма ги сред нас. Останаха малко и старите хора. Повечето останали в селото хора са на средна възраст /от 45 до 60 и над 60 г./. Намаляха и децата в училището. От 200-220 деца в училищна възраст през 1960 г., днес са около 55 - 60. Постепенно от година на година, поради миграцията, с. Церетелево намалява по брой на своето население, за да се превърне във вилна зона на големия окръжен град, заедно с останалите около него села.

Хубаво е още с. Церетелево. Хубаво и героично е то със своите добри и трудолюбиви хора, с хората обикнали земята и труда, с хората, които взеха активно участие още през турско в борбата срещу османските поробители и по-късно през време на съпротивата /1941 - 1944 г./ в борбата на народа за светъл и свободен живот.

Вечно признателното поколение на с. Церетелево ще помни имената на местните възрожденци: Георги Петков /Комитата/, Танчо Петков /Сивака/, Стоян Златанов /Даскала/, поп Димитър Койчев, на първите нелегални другари от съпротивата: ген. Петър Стоянов /Карата/ - бивш зам. Командир на Втора Средногорска бригада „В. Левски", Стоян Ив. Танчев /Старика/, Найден Михалов Керашки, Гено Тодоров Карамански.

В летописната книга на с. Церетелево ще бъдат записани имената на: Никола Ил. Гургов, Никола Ст. Даллийски, Иван Юруков, Илия Ив. Балев, Стоян Ст. Солаков, Гено Т. Карамански, Димитър Солаков, Николай Балев, Стоян Ив. Терзийски и Стоян Г. Тотев - създателите на РМС, имената на всички бивши партизани и ятаци, взели активно участие в

съпротивителната борба.

В същата книга трябва да фигурират и имената на основателите на кооперативното стопанство „Гранит" в селото; на основателя на кредитната кооперация „Победа" - дядо Кото; **на** първия кмет след 9 септември 1944 г. - Никола Гургов; на първия председател на кооперативното стопанство Георги Ив. Комитов; на общинския народен съвет - Гено Карамански; името на Найден Керашки - най-дългогодишния председател на кооперативното стопанство и дал най-много за укрепването **и** развитието на кооперативното дело в селото; името на най- младия, но упорит в работата си дългогодишен председател на Общинския народен съвет - Георги Петров Ганчев, дал най- много на хората от село Церетелево за благоустрояване и издигане нивото на здравното и образователно дело на селището. Село Церетелево със своя принос в национално-освободителната борба и в борбата срещу монархо-фашизма и капитализма, както и в строителството на социализма в нашата страна, се нарежда на

едно от челните места от селата на окръга. Малко са селата като Церетелево с такъв актив в революционните борби /село с революционен комитет в навечерието на Априлското въстание и с близо 30 партизани по време на съпротивата 1941 - 1944 г./ и успехи в строителството на социализма на село. Кооперативното стопанство бе второто в окръга след това на Ръжево Конаре, образувано през есента на 1945 г. и специализирало се по-късно в отглеждането на зеленчуковите култури. И не случайно за високи добиви в областта на зеленчуковото производство неговият най-дългогодишен председател Найден Керашки, бе удостоен със званието,Герой на социалистическия труд".

м. юли, 1988 г.

Божил З. Тодоров

Приложение 1

СПИСЪК

НА ПАРТИЗАНИТЕ **В** СЕЛОТО

1. Атанас Ганчев Мичев /Мравката/ - 04.01.1919 - 02.08.1946 2. Борислав Петров Цончев /Светослав/ - 23.11.1926-

16.10.1944 убит на фронта

-

минорн

ы

3. Гана Стойнова Балева /Цена/ - 24.09.1924 - 20.01.1944 убита

в м.„Дерменка"

4. Георги Стоянов Боев /Желязко/ - 08.11.1915 - 27.10.1984 5. Гено Тодоров Карамански /Гроздан/ - 27.10.1920 - 1988 6. Димитър Христов Кекеришки /Лалю/ - 01.11.1907 1985 7. Димитър Стефанов Солаков /Кацара/ - 28.10.1918 –

16.10.1944 убит на фронта

8. Делко Иванов Пръдлашки /Казака/ - 05.08.1907 – 01.09.1944

убит в м.„Калето"

9. Илия Стефанов Солаков /Филип/- 26.03.1911 - 04.04.1994 10. Костадин Иванов Керашки /Чапай/ - 10.02.1919 –

28.06.1944 починал в М. Чардак

11.

Марин Митов Илиев /Волов/ - 19.11.1922 12. Найден Михайлов Керашки /Дончо/ - 23.09.1918-

14.

15.

18.11.1982

13. Никола Манолов Грошев /Карамфил/ - 01.02.1925

Петър Рангелов Стоянов /Карата/ - 27.12.1921 Петър Тодоров Карамански /Лозан/-15.05.1919 Петко Илиев Моллов /Гавраил/ - 02.04.1924 – 10.10.1944 убит на фронта

16.

17.

18.

19.

20.

21.

22.

23.

24.

25.

26.

Стоян Иванов Танчев /Старика/ - 03.01.1912 Стоян Георгиев Тотев /Янко/ - 07.03.1923 Стоян Николов Даллийски /Андрея/ - 20.10.1920 Стоян Георгиев Балев /Малкия/ - 1925

Тодор Христосов Тонов /Стефан/ - 27.05.1908- 09.04.1944 починал край с. Красново

Тодор Иванов Кирашки /Милуш/ - 19.01.1921 - 14.05.2009

Тодор Христосов Койчев /Илю/ 25.11.1925 Тодор Митов Лесков 20.02.1918-1987

Тодор Маринов Маринов /Пею/ - 22.04.1925 -

17.01.2001

Тодор Илиев Моллов - 12.04.1926 - 06.10.1997

СПИСЪК

Приложение 2

НА ЗАГИНАЛИТЕ **ДОБРОВОЛЦИ** И БЕЗСЛЕДНО ИЗЧЕЗНАЛИ ВОЙНИЦИ

1. Петър Дончев Салапатийски /доброволец/ - 16.10.1923 - 16.11.1944 убит на фронта
2. Стоян Танчев Вълев /Войник/ - 15.04.1918 - 19.10.1944 безследно изчезнал на фронта

СПИСЪК

Приложение 3

НА **ПОЛИТЗАТВОРНИЦИТЕ** И КОНЦЛАГЕРИСТИТЕ

1. Илия Митов Маринов - 13.11.1920
2. Никола Дончев Салапатийски - 24.09.1926 3. Рангел Георгиев Комитов - 1923
4. Рангел Игнатов Маджев

Приложение 4

СПИСЪК

НА АКТИВНИТЕ БОРЦИ В СЕЛОТО

1. Атанас Николов Даллийски - р. 1924
2. Анастасия Димитрова Балева - р.19.07. 1923 3. Александър Иванов Михайлов - р. 21.10.1903
4. Боно Костадинов Бабачев - р.30.01.1924 самоубил се по Невнимание на 28.08.1943
5. Бояна Атанасова Солакова - р.04.09.1911
6. Велика Стоилова Солакова - р.22.03.1922
7. Гена Тодорова Зайкова
8. Георги Илиев Балев - р.20.07.1897 - 26.09.1960
9. Дона Стоилова Иванова - р.17.12.1910
10. Дафина Керашка - р.21.04.1921
11. Елена Иванова Грошева - р.03.07.1907 12. Запряна Лазарова Балева - р.1895
13. Запрян Петров Глухарски - р.03.09.1925
14. Иван Костадинов Керашки - р.20.04.1895 15. Иван Николов Хаджийски - р.1926
16. Иван Николов Станчев - р.1924
17. Илия Иванов Балев - р.06.06.1901 - 07.09.1981 18. Иван Илиев Балев - р.1923
19. Иван Митров Керашки - р.20.10.1900
20. Марин Николов Маринов - р.10.10.1898 - 19.06.1968
21. Мария Алексиева Тотева - р.03.01.1898
22. Мария Атанасова Танчева - р.06.02.1912

-

23. Николай Стойнов Балев р.29.09.1918

24. Никола Петров Цакалски - р.13.10.1913 25. Никола Иванов Станчев - р.06.10.1901 26. Никола Илиев Гургов - р.09.10.1897
27. Ненчо Стоянов Величков - р.01.10.1902
28. Никола Стоянов Даллийски - р. 10.11.1897 - 28.03.1982 29. Петър Тодоров Даллийски - р.25.09.1889 - 01.01.1981 30. Стоил Иванов Станчев - р.10.09.1919
31. Стоян Стоименов Солаков - р.1922 32. Стоян Иванов Терзийски - р.1922
33. Д-р Стоян Александров Йонков - 16.10.1919 34. Тодор Илиев Зайков - р.1918
35. Цона Александрова Тонова - р.06.03.1906 - 1981

СПИСЪК

Приложение 5

НА УЧРЕДИТЕЛИТЕ НА КООПЕРАТИВНОТО СТОПАНСТВО

1. Николай Стойнов Балев 2. Георги П. Стоянчев 3. Георги Иванов Комитов 4. Илия Костадинов Бабачев 5. Марин Николов Маринов 6. Никола Илиев Гургов 7. Михаил Найденов Керашки 8. Никола Иванов Комитов 9. Петко Игнатов Маджев 10.Стоян Ст. Солаков 11. Стоян Георгиев Тотев 12. Угрин Атанасов Анчев 13. Петър Цончев Тотев 14. Георги Стоянов Боев 15. Иван Митров Керашки 16.Петко Войнов Кокошев

17.Харалампи Петков Стоянчев 18. Атанас Георгиев Боев

19.Атанас Петков Калански

20.Боно Ванков

21. Братя Ганчеви Мичеви - Петър, Стоян, Димитър, Атанас 25. Васил Кръстев Младенов

26.Гено Тодоров Карамански 27.Делко Атанасов Пръдлашки 28.Дона Делкова Пръдлашка 29.Дончо Т. Георгиев

30. Димитър Г. Мичев 31.Димитър Кекеришки 32.Димитър Р. Мишляшки 33.Запрян Ст. Терзийски 34. Иван Атанасов Анчев 35. Иван Генов Терзийски 36. Иван Костадинов Керашки 37. Иван Христов Юруков 38. Иван Неделев Инджов 39. Иван Р. Геров

40. Иван Тодоров Котаров 41. Илия Иванов Пръдлашки 42. Илия Тодоров Котаров 43. Костадин Атанасов Анчев 44. Костадин Стоянов Тотев 45. Манол Николов Грошев 46. Мито Илиев Маринов 47. Мито Н. Лесков 48. Мито П. Гушмашки 49. Митър Мих. Керашки 50. Найден Р. Пръдлашки 51. Никола Иванов Вълев 52. Никола Иванов Хаджийски 53. Никола Стоянов Даллийски

54. Никола Т. Тотев

55. Пено Ст. Милев

56. Петко Атанасов Пръдлашки 57. Петър Ангелов Койчев 58. Петър Неделев Цакалски 59. Петър Тодоров Карамански 60. Петър Христов Юруков 61. Рангел Кръстев

Моллов 62. Смаил Мехмедов Махмудов 63.
Стоил П. Гургов
64. Стоян Иванов Танчев 65. Стоян Н.
Челебийски
66. Танчо Александров Салапатийски 67. Танчо Б.
Вълев
68. Тодор Иванов Керашки 69. Тодор
Илиев Моллов 70. Христос М.
Кекеришки 71. Цона Тодорова Тонова
72. Георги Цончев Тотев 73. Йордан
Илиев Маринов
74. Рангел П.Мишляшки
75. Никола Иванов Караиванов
76. Найден Д. Боев
77. Запрян Петров Глухарски

ГЕОРГИ **ПЕТКОВ** ЕФЕНДЕВ
/КОМИТАТА/

от с. Думанлий, сега Церетелево, Пловдивска област

Биографичен очерк

Роден е през 1934 г. Баща му се е казвал Петко Танчев Ефендев, а майка му Пана Петкова. Имал е двама братя и две сестри: Ненчо, Стойна, Петра и Танчо, от които той е бил най- големият. Произхождал е от крайно бедно семейство. Като младеж през турско е бил селски ратай, а след смъртта на баща си, с братята си пасе селските говеда. На 22 годишна възраст се оженва и взема жена от с. Голямо Конаре, сега гр. Съединение. Работи известно време и земеделие, а в навечерието на Априлското въстание през 1876 г. става Дерменджия, в тъй наречената Гендова воденица, намираща се в землището на с. Царимир, в

съседство до с. Церетелево и с. Голям Чардак.

През време на национално-освободителната война се включва активно в революционното движение и взема дейно участие. За всичко това особена роля е изиграло личното му познанство с Левски, Бенковски, Волов, с дядо Иван Арабаджията от с. Царацово, дружбата му със Стоян Койчев /Даскала/, с Найден и Видол Сланинкови от с. Паничери учители в местното килийно училище, отдадени също на революционната борба. През 1872 г. в присъствието на Левски в неговия дом се създава местен революционен комитет, В който освен той като председател, са участвали Стоян Койчев /Даскала/, брата на дядо Георги - Танчо Петков Ефендев, братята Найден и Видол Сланинкови от с. Паничери - учители в местното училище. След смъртта на Левски чести гости на Георги Петков са Бенковски, Волов и дядо Иван Арабаджията. Лично от Бенковски му е възложена задачата да събира средства и оръжие от селата на Голямоконарски район, с която се заема и изпълнява с риска за живота. Оръжието, което е събирал е укривал една част в родната си къща, друга част у своя съмишленик от Голямо Конаре - Гено Иванов Чобанов. Бил е определен от Бенковски за стотник в района в подготовката на въстанието. В подкрепа на това ще приведем думите на жена му Върба Петкова, която е казвала:„Често пъти по цяла седмица не се прибираше в къщи. Ходеше ту към Царацово и Голямо Конаре, ту към Елешница и Панагюрище. А когато Иван /да се разбира дядо Иван Арабаджията/ му водеше непознат човек, въвеждаше го в неговата одая и там си говореха и решаваха до късно какво да правят." На тази борба е бил посветен и най-малкия му брат Танчо, който е изпълнявал службата на куриер. Чести гости на дядо Георги са били и учителите в местното училище, поради което двамата братя Найден и Видол Сланинкови малко време учителстват в Думанлий и биват изгонени от турците.

Една вечер през втората половина на м. януари 1876 г., или края на декември 1875 г., от с. Царацово в къщата на дядо Георги, заедно с дядо Иван пристига и Георги Бенковски. Същата вечер Георги Бенковски, в присъствието на дядо Иван Арабаджията, дядо Георги Петков, брат му Танчо, дядо Стоян Койчев /Даскала/, е възстановен революционния комитет. За този случай в своите спомени дядо Генчо Динчов Джумайов - председател на революционния

комитет в с. Елешница, Пловдивско пише: „На 1875 г. в края на декември една вечер посред нощ се потропа на моята къща. Аз бях женен в Елешница и имах две деца. И що да видя - мой познат от с. Думанлий на име Танчо Петков, само кал станал до колене. „А бе що е това сега? Отвори каза, че ти водя гост! Отворих, те влязоха. Попитах го отгде е този гост, защото за Левски знаех добре, а Ванков /Волов/ преди два месеца замина за Влашко. И вместо да ми отговори Танчо, кой ми е гост, чух от госта: „Бенковски ви е гост вместо Левски." После вързахме коня, влязохме в къщи в определената ни стая. Те не щяха да ядат нищо, защото бяха вечеряли. Бенковски беше облечен с френски дрехи, с фес и колосана яка. Преспахме, а заранта рано изпратих Танчо, а Бенковски остана. Същата вечер събрах отдалите се на делото хора от селото и създадохме комитет." /Цитираните мисли на дядо Генчо Динчов са отразени в статията му „Огънят от Левски ми гореше в сърцето", включена в книгата „Дни на борба горда" от съставители Милко Кръстев и Илия Пехливанов, на издателство,Хр. Г. Данов" Пловдив от 1976 г./

Получил пълномощно от Бенковски, дядо Георги Петков като делегат и представител на местния революционен комитет, взема участие в събранието на Оборище. След обявяване на въстанието взема коня на местния пандурин дядо Стоил и тръгва за Панагюрище, като взема участие във въстанието до неговия погром. След потушаване на въстанието се прибира в селото и се укрива. Забелязан от местния пандурин и предаден на турците, къщата му е изгорена, а той самия от две заптиета е откаран в Пловдив в затвора,, капия". При конвоирането до Пловдив бива малтретиран, поради което по-късно осакатява с дясната ръка. В затвора е бил окован във вериги, бит и осъден на смърт. Само по щастлива случайност, излизането на ферман от Султана за прекратяване на бесенията се спасява. По негови думи само двама осъдени на смърт е имало преди него и идва фермана за спиране на бесенията.

Таш

Освобождението го заварва в затвора в Пловдив. Освободен е от руските войски, които освобождават града. След излизане от затвора се прибира в селото си. В началото започва земеделие, а след това търговия с жива стока, закупува имот и замогва. До смъртта си остава русофил. Умира на 77 годишна възраст. Собствени деца няма. Осиновява своя ратай, син на негови близки от с. Ново Железаре, оженва го и го задомява. Има 7 внука - Върба, Мария, Георги, Боно, Тодор, Никола и Ивана. Отпусната му била поборническа пенсия, от която се отказва. Получил е медал за участие в Априлското въстание, който не е запазен. След смъртта му са намерени два кремъклии пищова и бойна пушка „Мартина" с 300 патрона. Същите не са запазени.

д

През 1969 г. в чест на сто годишнината от създаване на местното училище, му бе поставена паметна плоча. Има запазени само две снимки едната негов портрет, а другата е с група въстаници под No 4 на снимката. Оригиналните снимки се пазят от неговия внук Никола Иванов Комитов.

/Материалите събра и изготви Божил 3. Тодоров - син на Върба Комитова **и** правнук на Георги Петков Ефендев./

м. юли, 1988 г.

с. Неделево, Пловдивско

Божил 3. Тодоров